N°. 35. Donderdag 31 Augustus 1922. 22ste Jaargang.

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
BERICHTINGENDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574; in Nederl.-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO, Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

Voor de Suriname-film.

H. B., O.-I. .... *f* 5.—
(Overgemaakt aan het Alg. Ned. Verbond te Dordrecht).

Boeatan.

Heulstraat 19 - Den Haag.

—o—

Waren de vorige weken in het uitstalraam van Boeatan talrijke huisvlijtartikelen uit Suriname en Curaçao tentoongesteld, die zeer de aandacht der voorbijgangers trokken, thans prijken er een keur van praktische, goedkoope koperwerken, kersversch uit Bandjermasin ontvangen, naast mooi vlechtwerk uit Tasikmelaja van een groote bezending, die helaas te laat kwam voor de tentoonstelling te Scheveningen, doch nu zeker niet minder tot haar recht komt. Ter eere van den verjaardag van H. M. de Koningin werd een en ander bizonder smaakvol met oranjebloemen versierd. Ook de drukbezochte theesalon was op 31 Aug. in bizondere feesttooi en -stemming.

De proef op de som.

—o—

Er heeft dezer dagen een merkwaardig bericht uit Indië in de dagbladen gestaan, waaraan maar een enkel blad in Nederland de buitengewone aandacht heeft besteed, welke het in elk opzicht verdiende. Een Aneta-telegram uit Batavia meldde, dat „dessahoofden in de omgeving van de niet rendeerende suikerfabriek Madjenang, welke binnenkort gesloten zal worden, den beheerder verzochten de exploitatie voort te zetten. De bevolking zou bereid zijn alle medewerking te verleenen en genoegen te nemen met een belangrijk lageren grondhuur."

Men mag dat stellig een merkwaardig bericht noemen, wanneer men de geschiedenis der suikerindustrie op Java gedurende de laatste jaren gevolgd heeft. Een viertal jaren geleden begon, aangespoord door onverantwoordelijke volksleiders, een heftige actie van inheemsche groepen tegen de suikerindustrie in het bijzonder, tegen het zoo gezegde „zondige kapitaal" in het algemeen. De volksmenners probeerden in de centra der suikerfabrieken stakingen te verwekken, waartegen — zóó zeer dreigde het gevaar — het suikersyndicaat reeds maatregelen getroffen had. Het heette, dat de suikerindustrie de bevolking uitzoog, dat men het heel goed en beter zonder de suiker kan stellen, dat de bevolking door deze industrie economisch zwaar benadeeld werd. Het was toen in de dagen, dat gepleit werd voor de inkrimping van het suikerareaal, een maatregel, die gelukkig niet getroffen werd. Ook toen werd reeds door volksmenners en zoogenaamde vrienden van den Inlander de bevolking opgehitst en ofschoon men met cijfers kon aantoonen, dat de suiker van de sawahs ongeveer 6 procent der oppervlakte innam en van de geheele oppervlakte, met padi beplant, ongeveer 5½ procent, toch heette het, dat de Inlander benadeeld werd en de suikerindustrie een vloek voor de inheemsche bevolking was.

Nu is de suikerindustrie, zooals men dat eens kernachtig heeft uitgedrukt, sedert jaren „de kurk waarop Java drijft" en voorloopig zal zij dit nog wel blijven ook. De actie tegen dezen tak der grootcultures is een curieuse uiting van onverstand op economisch gebied, een onweerlegbaar bewijs van

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering, hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER te Solo (Java).

blind-zijn voor de waarachtige belangen van den Inlander.

In die dagen, ruim vier jaar geleden, toen misschien de actie der volksmisleiders het heftigst was hebben wij, en met ons velen, vaak gewenscht, dat op Java, als was het slechts voor één enkele campagne, de suikerindustrie zou worden stopgezet. In dat geval zou men wel heel spoedig een anderen toon hebben aangeslagen. Nu hebben wij echter, op zeer verkleinde schaal, de proef op de som gekregen. En wordt een suikerfabriek stopgezet en onmiddellijk beijveren zich de dessahoofden den exploitant over te halen het bedrijf voort te zetten. Men is dan zelfs tot allerlei concessies bereid.

Nu vallen de bevolking de schellen van de oogen, schreef het „Alg. Hbl." terecht, dat het telegram van commentaar voorzag, nu ziet zij in, welk verlies haar te wachten staat en doen hoofden en bevolking alles om de fabriek te behouden. Het kruikje gaat zoo lang te water tot het breekt. Het werd door een lesje in het klein gedemonstreerd. Moge het bij dit kleine lesje blijven, vooral in het belang van de inlandsche bevolking van Java. Groote verantwoordelijkheid rust er op Regeering en Volksraad in Indië in de eerste plaats.

Wij zijn benieuwd, hoe nu het S. D. A. P. Volksraadslid Cramer en consorten zich zullen houden. De heer Cramer heeft in den tijd der inkrimpingsactie motie op motie ingediend. Zij bedoelden alle aanslagen te zijn op de suikerindustrie. De inlandsche volksmenners deden lustig mee. Ziekelijk-ethische vrienden van den Inlander ondersteunden de aanvallen. De suikerindustrie is misdadig, zij is een vloek voor de bevolking, zij belemmert de economische ontwikkeling van den Inlander. En deze schreeuwers lieten na te verklaren hoe het komt, dat land en volk in den omtrek van een suikerfabriek in den regel een welvarend aanzien hebben.

De suikerindustrie is de landbouwnijverheid bij uitnemendheid om van den Inlander een economisch-sterk mensch te maken, eerste vereischte voor een in de toekomst gewenschte staatkundige zelfstandigheid. En toch werd tegen geen cultuur onbillijker opgetreden dan tegen de suikercultuur; toch werd door inlandsche volksleiders geen actie heftiger gevoerd en met minder ongeoorloofde middelen dan tegen de suikerindustrie op Java. Eenige jaren geleden heeft in *Vragen des Tijds* mr. H. J. Boelen er reeds met cijfers op gewezen, dat de volksmenners in Indië, die vechten onder de leuze van „weg met het kapitaal" en dus „weg met de suiker" een gansch verkeerden weg zijn ingeslagen. Hij ging na welke gevolgen voor den enkelen Javaan verhuur zijner gronden meebrengt en vergeleek het materieele voordeel, dat de inlandsche gemeenschap heeft bij exploitatie der gronden door suikerfabrieken met de voordeelen bij exploitatie dier gronden door Javanen. Het blijkt dan, dat het voordeel, dat de suikercultuur brengt, verre dat van de padi overtreft en dat zij een hoogst belangrijk materieel voordeel voor den inboorling beteekent.

Het was toen en wellicht is het nòg de moeite waard, vanwege een belichting van de zonderlinge geestelijke proporties in het brein van diverse volksleiders en zoogenaamde politici, eens na te gaan welke oppervlakte van den bodem van Java de suikercultuur eigenlijk in beslag neemt. Soms toch krijgt men den indruk, of de Inlander geen ruimte meer heeft om een stukje grond te beplanten of dat hij zijn eenvoudig leven als landbouwer niet leiden kan, omdat hij een veel gemartelde fabrieksslaaf is. Aan de hand van nauwkeurige cijfers komt men dan tot de conclusie — wij releveerden het boven reeds — dat de suikercultuur op Java ongeveer 6 procent der sawahgronden in beslag neemt.

Toch gaat men voort met aanvallen op deze industrie te ondernemen, toch trachten mannen als Cramer en andere volksmisleiders den inboorling wijs te maken, dat men zijn land slecht dient, wanneer men zich in dienst van „het zondige suikerkapitaal" stelt. Maar nu zijn daar de Madjena... met hun merkwaardig verzoek. Het moet voor ... heeren een lastig geval zijn.

Eenige jaren geleden gaf de heer Benjamin in ... *Tijdschrift voor Nijverheid* een treffend beeld ... de eindelooze misère in het inlandsche econ... sche leven. Het is nog niet veel verbeterd se... dien, om de eenvoudige reden, dat men voor ... der urgente of heelemaal geen urgente zaken ... tijd en geld over had. Er is nòg gemis aan sp... zaamheid, aan rechtszekerheid en aan zeker... van eigendom in de desa's, er is nòg gebrek ... crediet, behalve bij meedoogenlooze woekeraars ... hebben nog altijd het dobbelspel, zij kennen ... altijd het constante geldgebrek dat hun steeds ... toe brengt op de meest-onereuse voorwaarden ... op te nemen.

Waarom wordt, is men geneigd te vragen, d... „de vrienden van den Inlander" geen actie gev... om in deze toestanden verbetering te breng... Waarom die valsche leuzen in den strijd tegen ... samenleving, waarvan de leden onvermoeide w... kers zijn en aan wier arbeid het te danken is, ... millioenen jaarlijks onder de bevolking komen.

Het zijn slechte diensten, die men aldus den ... lander bewijst.

Over de suikerindustrie in Indië en de inl... sche bevolking zijn boekdeelen te schrijven, ... bleven hier uitteraard zeer beknopt. Toch will... wij juist te dezer plaatse, waar men Oost en W... bijeen wil brengen in vriendschappelijke betrek... gen, eenige opmerkingen maken ten aanzien ... een koloniale kwestie waarbij de dwaaste ... stellingen zijn en nog worden gemaakt. Nooit ... den wellicht onder valscher leuzen strijders bij... gebracht dan in dezen duisteren strijd, dien on... antwoordelijke volksleiders tegen de suikercul... begonnen zijn.

Wij hebben nu de proef op de som. In onze ... telijke wereld kwamen uit het land der Bolsje... ten, waar kapitaalbezit misdadig heet, mannen ... geld te leenen, heel veel geld. Omdat men zo... kapitaal niets doet.

Op Java, uit het kamp der vijanden van de ... kerindustrie, is het verzoek gekomen deze zon... cultuur toch liever maar te handhaven. Omdat m... zonder deze niet kan. Omdat zij de eenige cult... is, die in een waardeerbaar snel tempo den Inla... economisch-sterk kan maken.

Zulke feiten in West en Oost geven te denk... Wij staan wel aan den ingang van een nieuwe per... de, waarin het gezond verstand weer de leiding ... dingen zal nemen.

J. KONING

Een belangrijk Rapport.

—o—

Les mandats Coloniaux et la Société des Nations

Par Mr. H. van Kol.

V.

VII. Les principes dominantes des Mandats.

L'ancienne conception de la politique internationale, ... de l'individualisme, de l'égoisme national, de lutte pour ... vie (tant honorée en Allemagne), doit céder de plus en pl... la place à la nouvelle doctrine de la solidarité interna... nale et d'interdépendance sociale pour le monde entier. ... conception solidarité a pour conséquence pratique l'ins... tution de la Société des Nations qui tend, conformément ... ce principe, à assurer la paix mondiale, à permettre à ... le développement normal de leur activité à établir le b... heur humain [1]).

La „famille des Nations" (Oppenheim) fût créée, de... présider au développement de tous les peuples et est ch... gée de faire l'éducation des peuples arriérés: „les inté... de l'humanité doivent être préférés à tous les mesqu... intérêts privés" (Wilson).

„Ce sera la tâche élevée de mes gouvernements", a... déclara le Roi de la Grande Bretagne dans son *Disco... de Trône* du 23 décembre 1920, „de veiller et d'aider ...

1) George Gioriceanu: Les Mandats internationaux, une des ... quences des principes fondamentaux de la Société des Nations, p. 5.

développement de ces pays, suivant leurs degrés d'avancement pour l'avantage des habitants et le bien général de l'humanité".

Pour éviter les compétitions violentes, pour neutraliser les convoitises coloniales et en somme assurer la paix mondiale, une organisation rationelle devra être créée basée sur le libre échange, donc abolir les traités de commerce avec clause: „de la nation la plus favorisée", ceci ne pouvant satisfaire à la condition de l'égalité des droits.

„La diversité avec laquelle la nature a répandu et dispersé les richesses dans les différentes parties du globe établit — ainsi encore *Henri Lambert* — entre tous les peuples une interdépendance et solidarité naturelle qui leur fait une loi de justice et de moralité primordiales, de se rendre mutuellement service par l'échange".

Les matières premières indispensables aux besoins économiques — de notre génération et de celles à venir — tels que le pétrole, le charbon, la cuivre, les phosphates, etc., doivent être distribuées equitablement, selon les besoins par une organisation et la coöpération mondiale. Au lieu d'aller prendre les armes à la main, mieux vaudront des conventions que des conflits sans cela inévitables. La théorie, que „les ressources mondiales de huiles doivent être ouvertes pour l'exploitation sans avoir égard à la nationalité (*Lord Curzon*), est déjà un pas en avant vers une organisation de production mondiale, divisant l'exploitation minière et la distribution des richesses minérales entre les divers pays.

Le Conseil de la S. d. N. a déjà décidé une Enquête pour pourvoir dans les difficultés éprouvées par certains pays à s'assurer les importations de matières premières nécessaires à leur bien-être et même à leur existence". (Résumé des Travaux de la S. d. N. Octobre 1921 p. 112).

„Toutes les nations du monde, mais particulièrement celles de l'Europe, imminemment menacées dans leur existence même, doivent apprendre qu'il ne peut y avoir de sincère association et loyale coöpération des peuples en vue de retour de tous à la prospérité, jamais de stabilité et sécurité internationales, de désarmement, de paix assurée, — mais qu'il éclatera toujours des guerres, fatalement de plus en plus sauvages, meurtrières, et devastatrices, tant que les Etats ne se décideront à pratiquer la politique de justice et de moralité fondamentale, marquée par la liberté internationale." (*H. Lambert*).

„L'égalité des droits économiques étant réalisée pour tous les peuples, chacun d'eux trouverait sa „place au soleil"; les appétits coloniaux n'auraient plus de raison d'être, tout peuple aurait intérêt à la prospérité et à la liberté des autres peuples, la paix internationale aurait son fondement naturel et permanent, les antagonismes économiques étant écartés" (l.c.)

Mais pour y arriver il sera nécessaire de se poser la question: pourquoi ce système de mandats ne serait pas appliqué aussi à d'autres colonies en attendant comme but final, leur *internationalisation*? Pourquoi se borner aux anciennes colonies allemandes pour la transposition dans le domaine du droit international colonial, même pour tous, les notions juridiques de tutelle et d'émancipation? Les mêmes obligations envers les peuples arriérés et envers la Communauté, répresentée par la Société des Nations, pèsent aux *tous* les Gouvernements coloniaux qui doivent tous favoriser l'entente internationale et tous empêcher l'exploitation des indigènes. L'appel touchant du Czar *Nicolas II* en 1898, n'a encore rien perdu de sa valeur; il faut chercher les moyens pour préserver *la terre entière* de la catastrophe qui l'attend; c'est le devoir sérieux et grave, qui s'impose à *tous les Etats* sans exception."

Les guerres entre dynasties ont depuis longtemps fait place pour les guerres d'intérêts économiques et sociaux, que seul un régime mondial, pour la distribution des matières premières et l'échange des produits pourra prévenir. Et dans cette organisation internationale, les colonies joueront un rôle des plus importants et les mandats coloniaux un rôle des plus utiles. Mais alors ces principes bienfaisants doivent être appliqués non seulement dans les quelques pays nommés à Versailles, mais partout où une nation à pris sur elle la grande responsabilité de gouverner un autre.

Graduellement les colonies disparaitront; les Indigènes du monde entier obtiendront des droits égaux aux autres habitants du globe, le droit des peuples de disposer d'eux-mêmes gagne chaque jour du terrain; chaque pays est regardé de plus en plus comme une unité territoriale, faisant partie de la Communauté humaine du monde entier. Le développement économique a facilité dans les derniers temps les relations et les communications mondiales et la formation d'une communauté internationale de production et de distribution, il rendra inévitable, *l'internationalisation des colonies*, ces vastes réservoirs de matières et des débouchés immenses.

Si, comme le disait si bien *M. Rappard*, l'institution des mandats était un compromis entre les partisans de l'annexion et ceux d'une administration internationale des colonies, selon la proposition des Etats-Unis; ce dernier pas sera fait tôt ou tard. Jadis, après une guerre coloniale, le vainqueur s'empara des dépuilles de l'ennemi; maintenant il se contente d'en accepter la tutelle, sans en retirer des avantages directs et matériels, pouvant éveiller des jalousies.

Car il ne s'agit plus de satisfaire les appétits des Etats vainqueurs, mais de maintenir la paix du monde et de faire collaborer tous les peuples à l'oeuvre grandiose du progrès humain.

L'Union Parlementaire et les Mandats Coloniaux.

Le but supprême pour lequel *l'Union interparlementaire* a tant lutté: „l'abolition de la guerre" est, en principe le même pour lequel la Société des Nations a été crée et ne sera atteint que par un meilleur régime de gouvernement des colonies.

Chaque groupe parlementaire des Puissances coloniales a donc le devoir de défendre ce régime dans son Parlement, et l'Union est là pour faire concorder ces efforts d'amélioration de la politique coloniale internationale.

La XIXe Conférence à Stockholm a accepté à l'unanimité, donc appuyée par la délégation Americaine, la résolution proposée par son président *Lord Weardale*, déclarant: „que l'Union Interparlementaire doit augmenter et intensifier son activité dans le domaine de la coöpération internationale, en vue d'assurer la paix du monde".

Créée, alors que les passions belliqueuses étaient surchauffées et les esprits profondément troublés; c'était une atmosphère peu favorable au succès d'une tâche qui exigeait avant tout un état d'esprit calme et une froide délibération". (*Lord Weardale*. Compte rendu de la Conférence de Stockholm, p. 110).

L'organisation de la Société s'en ressentit. Le Conseil, ne subissant que trop l'influence des Grandes Puissances Alliées, a trop de pouvoir, surtout pour les mandats coloniaux; au lieu d'avoir un caractère franchement démocratique, c'est plutôt une oligarchie étroite. La Société ellemême, qui devra naturellement admettre dans son sein tous les pays civilisés, est plutôt une réunion de gouvernements qu'une délégation des nations et des peuples.

Mais le temps, qui efface tout, fera et a fait déjà son oeuvre: „les sentiments nationaux trop étroits, trop égoïstes, font peu à peu, mais chaque jour, et de plus en plus, place à des sentiments de solidarité commune" (l. c. p. 156). Une fois, que l'expérience aura montré que la Société a pris sérieusement corps et qu'elle a réalisé les espérances de l'humanité, ces objections disparaîtront et la Société sera universellement reconnue comme la Famille organisée des Nations.[2])

Le succès dépandra de la bonne volonté des membres de la S. d. N. et ceux-ci sont soumis au pouvoir des Parlements. L'Union Interparlementaire y peut donc fortement aider et est particulièrement qualifiée pour jouer un rôle important; ce sont les Parlements qui peuvent pousser les Gouvernements dans la bonne voie et qui doivent approuver les résolutions prises à Genève. L'U. I. est en quelque sorte: „le complement nécessaire de la Société des Nations; elle est le porte-parole de l'opinion concertée des Parlements, le commentateur amical et le conseiller de l'Assemblée de la S. d. N.; elle a des moyens, le droit et le devoir d'en combler les lacunes. On ne saurait traiter à la legère ses résolutions mûrement délibérées". (*Lord Weardale* l. c. p. 114 et 115). L'Union saura vaincre tous les obstacles, ayant l'appui de l'opinion publique, pour réorganiser la Société des Nations, et en faire l'instrument de la politique coloniale et internationale dont les temps actuels sentent tant la nécessité urgente et impérieuse.

Puis, malgré tout, *la Société des Nations* a déjà développé une grande activité; elle a fait beaucoup de travail utile, en créant de nombreux organism nouveaux dont la Commission Permanente des *Mandats*, le *Bureau International du Travail* et surtout la *Cour Permanente de Justice Internationale*, gagneront une influence toujours croissante. Sur le terrain politique elle a su résoudre différents litiges qui autrefois auraient conduits à la prise d'armes, tandis que le travail humanitaire de la Société a déjà sauvé la vie à des millions d'êtres humains. Son oeuvre devient de jour en jour plus compliqué, mais aussi plus important et une fois les premières difficultés vaincues, deviendra de plus en plus bienfaisant. Notre *Sécrétaire Général Chr. Lange*, l'a si bien dit: la Société des Nations, même dans sa forme actuelle a déjà des grands mérites que l'on ne peut méconnaître et a su créer à Genève une „atmosphère internationale", inconnue auparavant. Elle dispose déjà du droit de législation passif, du droit de Souveraineté sur les territoires n'appartenant à aucun État (bassin de la Sarre et par analogue des colonies mandatées); du droit de protectorat sur les États

2) *Le Caractère essentiel de la Société des Nations*, Revue générale de droit International 1919 p. 244.

faibles, comme la ville de Dantzig. Des Gouvernements (comme celui des États-Unis, e.a. le 21 février 1921) lui adressent des Notes diplomatiques, ce qui est déjà un grand progrès juridique au point de vue international et qui prouve que les États-Unis considèrent la Société comme la seule Souveraine des pays mandatés.

Dans l'Académie des Sciences morales et politiques *M. Bourgeois* donna le 3 juin dernier, une lecture sur la situation actuelle de la Société des Nations. Après avoir démontré que l'idée d'une association des Peuples surgit vers la fin de la guerre et son horrible carnage, afin que les relations internationales soient basées sur les principes du droit et de la justice, il décrit le caractère juridique de la Société. La Souveraineté des Nations doit être maintenue, mais la Société possède une force morale et une influence extraordinaire formant un instrument précieux pour maintenir la paix et développer la civilisation mondiale.

Il maintient donc le dogme de la Souveraineté absolue des États, un dogme sacré pour les diplomates de l'école ancienne, mais battu en brèche par les courants irrésistibles vers la solidarité internationale des intérêts, dont la création des mandats coloniaux est une conséquence, ce grandiose effort pour éluder un des plus puissants facteurs de la guerre. Dès que l'idée de mandats coloniaux sera généralisée et ceux-ci exécutés de bonne foi, uniquement dans l'intérêt des peuples mineurs, la première pierre sera solidement posée pour la fondation du Temple de la Paix et le développement économique du genre humain.

H. VAN KOL.

De Westersche aanschouwing van het Oosten.

„Assurément, tu es dans une vallée, et moi, je suis dans une autre vallée."

EL HARIRI.

(*Vervolg*).

Hoogst belangwekkend, komt ons voor, is de wijze waarop de schrijvers hun meeningsverschil met Dr. Snouck Hurgronje uiteenzetten, n.l. ten aanzien van Mekkaansche overleveringen, betrekking hebbende op Ibrahim (Abraham) [1]) — den voorvader van het Arabische ras — en op de sporen van den monothéistischen eeredienst van dien profeet in den tempel van de Kaâba. Wij moeten den lezer ter zake verwijzen naar de bldz. 87 en v.v.

Het is ook de moeite waard kennis te nemen van de verontwaardiging der schrijvers tegen het schijnbaar met een zeker opzet verkeerd vertalen van Arabische woorden, waaraan, volgens hen, vele Orientalisten zich schuldig maken.

Men leze eens de bldz. 74—79, onder het hoofdstuk: „Traduction nouvelle de certains mots arabes", een hoofdstuk, hetwelk zij met de navolgende woorden inleiden:

„Ajoutons une observation au sujet de la tendance à attribuer à certains mots arabes, un sens „qu'ils n'ont jamais eu chez les Arabes, tendance „que M. Casanova semble partager avec beaucoup d'orientalistes modernes."

In dit verband wordt Kasimirski in zijn Fransche vertaling van den Koran duchtig affaire genomen, waar hij in hoofdstuk II, vers 32 van „...... d'adorer Adam" spreekt, n.l. „Lorsque nous ordonnâmes aux anges d'adorer Adam, ils l'adorèrent tous, excepté Eblis;......"

De schrijvers, zie bldz. 76, gaan nu als volgt tegen Kasimirski te keer. „Exemple: Dans le Corane, „Allah dit aux anges: „Inclinez-vous (Sedjoudjou), „devant Adam" c'est-à-dire devant la supériorité de l'homme. Or, le célèbre Kasimirski a traduit: „*Adorez* Adam" (d.i. in de door ons hierboven aangegeven bewoordingen van Kasimirski), [2]) „traduction qui constitue une *monstruosité*, au point „de vue du dogme musulman, condamnant comme „le pire des péchés, toute adoration et même tout „culte ne s'adressant pas exclusivement à Allah „l'Unique. Et cela M. Kasimirski le savait fort bien. „Il n'ignorait pas non plus quel contre-sens il commettait, au point de vue de la langue arabe, puis„que, plus loin, il a traduit très correctement cette „même phrase, répétée, mot pour mot, dans les „Sourates VII, XVII, XVIII et XX. [3]) Il est donc „évident qu'en *inventant* cette variante „sacri„lège", il espérait imprimer au corane (dont le „monothéisme est tellément pur qu'il parait trop „étroit" au Père Lammens) une teinte d'anthro„polâtrie. (menschenaanbidding). Et c'est d'après „cette traduction, si mesquine comme expression, „si souvent inexacte et tendancieuse, qu'est jugé „en France, le livre incomparable de l'Islam."

Vermakelijk is hetgeen schrijvers te berde brengen aangaande het melodramatische verhaal van een door Léon Roches, gewezen tolk in het Afrikaansche leger, in 1814 ondernomen reis naar Mekka, hetwelk hij volgens zijn eigen aanteekeningen zou hebben samengesteld. Ten rechte pleegde hij bij Burckhardt plagiaat, die als goed Mohammedaan te Caïro is gestorven, alwaar zijn graf op het kerkhof van Bab el Fotouh wordt aangetroffen (bldz. 78). Laten wij nu verder het woord aan de schrijvers, zie bldz. 78 en noot op bldz. 78 en 79.

„M. Léon Roches s'est contenté d'agrémenter le „récit de M. Burckhardt, trop sérieux evidemment, „à son gré, avec quelques aventures romanesques, „telles que: sa rencontre avec de charmantes „bédouines, à un puits; sa rencontre avec d'affreux „brigands, à un autre puits, et surtout l'effroyable danger couru par lui, à la cérémonie de „l'Arafa......" [4])

En waar het nu hier op aan komt. „Il y joint „aussi des réflexions hostiles à l'Islam et la magni„fique contre-sens que voici: après avoir décrit „(toujours en plagiant Burckhardt) l'enceinte gril„lée qui entoure la tombe du Prophète et qui „s'apelle *Hodjra*, il a la malencontreuse idée d'ajou„ter: „*En souvenir de la fuite du Prophète*; de là „vient le mot hégire (ère musulmane)."

„Il confond ainsi deux mots qui n'ont aucun rap„port ni comme sens, ni comme racine, ni comme „orthographie: *hodjra (enceinte) et hidjra (émigra„tion)*! [5])

[1]) Ibrahim (Abraham) behoort tot de 6 gezanten van Allah (*rasoel's*), die namens Allah een geheel nieuwe regeling hebben tot stand gebracht. Deze 6 gezanten (de 6 wetgevers) zijn Adam, Noech, Ibrahim, Moesa (Mozes), Isa (Jezus) en Mohammed. Laatstgenoemde werd door Allah niet tot een bepaalden stam gezonden, maar tot alle menschen (zonder uitzondering). Daarom is hij, hoewel de laatste, de voortreffelijkste profeet.

Een gezant, *rasoel*, heet in de Moslimsche theologie iemand voor zoover hij Allah's wil met diens eigen woorden verkondigt; doch wanneer iemand Allah's wil bekend maakt in bewoordingen, welke hem als van zelve uit het gemoed oprijzen en indien hij vermaant uit eigen aandrift, dan wordt hij nabi, *profeet*, genoemd.

[2]) Le Koran, traduction nouvelle, faite sur le texte arabe, par Kasimirski, Interprète de la Légation Française en Perse. Nouvelle édition, entièrement revue et corrigée, augmentée de notes, commentaires et d'un index. Paris Charpentier, Libraire-Éditeur, 28, Quai de l'école — 1862 — p. 6.

De schrijvers geven *verkeerdelijk* op: p. 60. Zie noot bldz. 76.

[3]) Kasimirski, Le Koran, bldz. 118, 225, 235, 255, waar hij spreekt van „*inclinez-vous devant Adam*", in hoofdstuk VII, vers 10 (bldz. 118) en in alle volgende verzen van „*Prosternez-vous devant Adam*" op bldz. 225, 235 en 255.

In de Hollandsche bewerking van den Koran — geen vertaling — uitgegeven onder toezicht van Dr. S. Keijzer, 2e druk, wordt behalve in Hoofdstuk II, vers 32, waar staat „knielt voor Adam", steeds in de andere verzen gesproken van „aanbidt Adam". Hoe zouden de schrijvers de fiolen van hun toorn over zooveel heiligschennis hebben uitgestort.

[4]) Berg Arafat bij Mekka. Op den negenden dag der twaalfde maand, den *Arafat-dag*, na het morgengebed, heeft de tocht naar Arafat plaats, waar men de preek van den Imâm, liefst zittende op een rijdier, moet bijwonen. Dat staan op Arafat, waarvoor een bepaalde tijd is aangegeven, is het meest dringende van al de bedevaarts-plechtigheden.

[5]) Tot recht begrip moge dienen, dat *hidjrah* „niet vlucht" beteekent, „zooals vele Europeesche schrijvers het weer„geven, maar afsnijding van alle banden, die hem (Moham„med) met de ongeloovigen onder zijne stamgenooten ver„bonden, en hij vestigde te Medina eene nieuwe gemeen„schap, die niet aan eenheid van bloed, maar aan eenheid „des geloofs hare kracht ontleende." Dr. C. Snouck Hurgronje, „Nederland en de Islâm, vier voordrachten, gehou-

BESCHIKBAAR.

„On comprend facilement que Léon Roches ait „hésité pendant 42 ans [6]) avant de publier la relation d'un voyage sur l'authenticité duquel peuvent s'élever de si graves soupçons".

A. R. v. O.

(Wordt vervolgd.)

den in de Nederlandsch-Indische Bestuursacademie". E. J. Brill, Leiden 1911, bldz. 3 en 4. „Beteekenis der Hidjrah". Zie „*Jubileum van Mohammed's vlucht*", Kol. Weekblad van 10 Aug. j.l., No. 32, bldz. 12, n.l. Volgens de Frankf. Ztg. zou het dezer dagen juist 1300 jaar zijn geleden, dat Mohammed van Mekka naar Medina uitweek, van welken dag de Mohammedanen hun tijdrekening dateeren. Intusschen schrijven de Mohammedanen in hun kalender niet het jaar 1300, maar reeds 1340, aangezien zij niet rekenen met de Juliaansch-Gregoriaansche zonnejaren, doch met maanjaren, waarvan er 33 op 32 zonnejaren gaan.

[6]) De reis van Burckhardt had plaats in 1814. Zijn boek „Voyages en Arabie", in het Engelsch geschreven, werd in het Fransch vertaald en in 1835 uitgegeven, d.i. zes jaren vóór het vertrek van Léon Roches naar Mekka, in 1841. Het boek van Léon Roches, „Dix ans à travers l'Islam", werd uitgegeven in 1884, voor de eerste maal. Zie noot bldz. 78 en 79.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Op diplomatieke schildwacht.

Naar aanleiding van de officieele tijding der benoeming van den oud-gouverneur-generaal Graaf Van Limburg Stirum tot Nederlandsch diplomatiek vertegenwoordiger te Caïro, interrumpeert de *Loc.* van 7 Juli o.m.:

Wie de belangrijke artikelen heeft gevolgd, door deskundige hand in de *Locomotief* gewijd aan hetgeen zich de laatste jaren afspeelt in en om het geboorteland van den Islam, artikelen, die ruimschoots de aandacht onzer Volksvertegenwoordiging hebben gehad, zal beseffen van hoe uitnemende beteekenis het voor Nederland en voor Indië beide moet zijn, dat er in die nieuwe wereld van onbegrensde mogelijkheden een man van bizondere kwaliteiten op diplomatieke schildwacht staat. En zulk een man heeft de heer Van Limburg Stirum bewezen te zijn.

Er wordt toch in dat merkwaardig brandpunt van politiek en godsdienstig leven een voortdurende strijd gevoerd tusschen verschillende sterke belangengroepen, waarbij economische en staatkundige aspiraties elkander kruisen. Wij herinneren slechts aan de gisting in de Arabische landen en de Engelsche Arabië-politiek, het vraagstuk van het Kalifaat en zijn beteekenis voor de Mohamedaansche volken in Azië, de Britsch-Fransche controversen in den Levant, den oogenschijnlijk religieuzen, metterdaad oeconomischen strijd in en om Palestina, de inleiding van het eigen bestuur in Egypte. Het zijn slechts enkele uit de talrijke problemen, welke zich stellen in deze landen om en nabij de Oude Wereldzee, problemen, rechtstreeks of zijdelings van beteekenis voor Nederland met het oog op de taak, die het in Indië vervult en die dan ook de laatste jaren terecht de voortdurende, zij het weinig geweten, aandacht onzer Koloniale regeering hebben gehad.

Wij gelooven ons dan ook niet te vergissen, als wij aannemen, dat de nieuwe diplomatieke post, hier door Nederland uitgezet, een zeer gewichtige moet worden geacht. In engeren zin Nederland's vertegenwoordiger bij de Egyptische regeering, zal de nieuwe gezant in ruimeren zin heel dat deel der Islamietische wereld vermogen te overschouwen en er pal kunnen staan voor het Nederlandsch belang. Hij, die tijdens zijn landvoogdij zoo diepe belangstelling toonde voor de vraagstukken van het Oosten en zoo juist de nieuwe stroomingen van den Orient bleek te begrijpen, zal onze regeering hier zeker een toegewijde en vertrouwde raadsman zijn.

Er is sprake van geweest, dat de heer Van Limburg Stirum Nederland te Londen zou vertegenwoordigen. In zijn benoeming te Caïro behoeft geen toewijzing van een minder belangrijke diplomatieke taak dan de vertegenwoordiging bij het Hof van St. James te worden gezien. Integendeel, behartiging van Nederland's belangen in het „Nabije Oosten" eischt grootere bekwaamheid en ervaring. En uitgesloten is het zeker niet, dat de Nederlandsche gezant te Caïro ook internationaal een figuur van invloed zal worden, omdat Nederland hier immers natuurlijkerwijze een taak van middelaar zal kunnen vervullen. Destijds liet de bekende politieke schrijver Nypels zich in dien zin in het Amsterdamsche *Handelsblad* uit.

De heer Van Limburg Stirum heeft zich na de moeilijke periode van zijn gouverneur-generaalschap slechts betrekkelijk korte rust op zijn Geldersche landgoed gegund. Hij zal — wie hem kennen zullen het niet betwijfelen — met denzelfden ernst en bezield met de idealen van den Nederlander, die in de grootheid der taak van zijn land is blijven gelooven, zijn nieuwe wacht betrekken.

Voorloopig in remmende richting!

In een interview, aan een vertegenwoordiger der *Ind. Post* toegestaan, zeide *prof. dr. Treub* o.m.:

Het bestuur (van den Ondernemersraad) is volkomen overtuigd, dat men in Indië, nog meer dan in Europeesche landen, rekening moet houden met de stroomingen, die onder de bevolking bestaan, maar de Raad is eveneens overtuigd, dat men *gevaarlijk werk* verricht, wanneer men, in plaats die stroomingen voorzichtig te leiden en zoodoende mede te werken tot verhooging, ook van het geestelijk peil der bevolking, door een niet voldoende doordachte en in haar consequentie niet geheel doorziene idealistische politiek, zonder het te willen in het schuitje komt der revolutionnaire elementen, die de noodzakelijkheid van een geleidelijken groei niet in acht nemen en zich om de lessen der historie niet bekommeren.

Hieruit blijkt wel genoeg, dat de Ondernemers-Raad ook niet bedoeld een „opposition quand même" tegen het Indische Gouvernement, evenmin tegen maatregelen van socialen aard, die door de Indische Regeering worden voorgesteld, maar dat hij alleen, wat dit punt betreft, voor oogen heeft de Regeering, wanneer deze, onder welke invloeden dan ook, de grenzen der actueele mogelijkheden te buiten gaat, op de noodzakelijkheid van het in acht nemen dier grenzen te wijzen.

De tijdsomstandigheden dringen in Indië, evenals in Europa, *om voorloopig in remmende richting te werken.* In vorige jaren, toen plotseling, ook in Indië, een periode van ongekend hooge conjunctuur intrad, heeft men er ook dáár geen rekening mede gehouden, dat die periode slechts van zéér korten duur kon zijn en onvermijdelijk door een aantal magere jaren gevolgd zou worden. Men behoeft hierover de Indische Regeering en inzonderheid den vorigen Gouverneur-Generaal niet al te hard te vallen, omdat hij niet de eenige is geweest, die in die fout is vervallen en hij zich kan beroepen op de voorbeelden van welhaast alle landen in Europa en daarbuiten, maar zulks neemt niet weg, dat Indië in de laatste jaren vèr boven zijn kracht is gaan leven en dientengevolge de Staats-finantiën er nòg hopeloozer in de war zijn dan in Nederland.

Dit is voor Indië nog veel gevaarlijker dan voor andere landen. Immers, Indië is nu eenmaal voor de ontwikkeling van zijn bevolking aangewezen op toestrooming van *vreemd kapitaal, vreemde energie,* industrieele- en handelskennis. Wanneer om de schatkist aan de middelen te helpen, die noodig zouden zijn, om een zoo sterk toegenomen staats-werkzaamheid door te zetten, niet met forsche hand werd ingekrompen en wanneer men doorging al het noodige geld uit belastingen te halen, dan zouden zelfs de tegenwoordige belastingen niet hoog genoeg zijn. Nu reeds is de toestand van dien aard, dat vreemd kapitaal, inzonderheid Engelsch en Amerikaansch, ondanks zoo bij uitstek gunstige natuurlijke voorwaarden, zich van een aantal cultuur- en mijnbouwondernemingen in Indië *afwenden.*

Mocht hierin geen verandering komen en de financieele politiek in Indië niet weder in gezonder banen worden geleid, dan zou het Europeesch kapitaal, waarop van sommige zijden in Indië en door slechte vrienden van Indië met zooveel voorliefde wordt geschimpt, *onze koloniën in den steek laten.* De gevolgen daarvan kan men zich niet ernstig genoeg voorstellen.

Men heeft mij, reeds vóór ik deze positie aanvaardde, in de laatste jaren herhaaldelijk verweten, dat ik reactionnair ben geworden. In zeker opzicht heeft men daarin gelijk. *Niet* in zoover, dat ik veranderd zou zijn in mijn beginselen, maar na de enorme ontwrichting, welke de wereldoorlog heeft gebracht, moet ieder, die niet doorholt op zijn stokpaardje, doch zich de moeite wil geven de werkelijkheid te zien, gelijk zij is, wel erkennen, dat de sociale ontwikkeling, zooals die vóór den oorlog in gang was, thans *tijdelijk* niet meer mogelijk is.

Men moet thans remmen, hoe ongaarne men dat ook doet; doet men zulks niet, dan loopt men blindelings met zijn hoofd tegen den onverzettelijken muur van het economisch onmogelijke.

Ik ben de eerste om te hopen, dat het tijdperk van remmen en reageeren tegen doldriftige sociale eischen zoo spoedig mogelijk voorbij zal zijn en dat, hetgeen thans doldriftig is, weder in overeenstemming zal kunnen komen met de economische verwezenlijkings-mogelijkheden; thans moet het parool zijn: „reculer pour mieux sauter!”

De *Java-Bode* van 5 Juli, die het bovenstaande bespreekt, constateert, dat prof. Treub geheel aan hare zijde staat.

Hoe de Inlander voelt.

Het volgende, treffende stukje is door het Volksraadslid *Raden Kamil* gezonden aan de *„Indische Courant”*:

Ik heb steeds getracht toenadering tusschen de rassen hier in Indië te bewerken, omdat ik overtuigd ben, dat men door samenwerking alleen resultaten bereiken kan. Ook in den Volksraad pleit ik hiervoor, zelfs na redevoeringen van Europeesche zijde, die mij diep in de ziel hebben getroffen, waardoor ik slapelooze nachten doorbracht.

Ik voel, dat mijn volk groote gebreken heeft en meer dan eens heb ik er op gewezen, daarbij de hoop uitsprekende, dat de Hollanders genegen zouden worden bevonden die gebreken te helpen verminderen of weg te nemen.

Maar telkens moeten wij in en buiten den Volksraad krenkende woorden aanhooren van personen, die verzekeren het met den Inlander goed te meenen.

Mijn ontboezeming in mijn rede, in den Volksraad op 5 Juni gehouden, is een wanhoopskreet van een diepbedroefde, die zijn volk wil, maar niet kan helpen. In de passage dier rede: „zou het niet een zegen voor het Inlandsche volk-zelve zijn, indien het geheel van de wereld verdween en zou daardoor niet een ideale toestand in Indië heerschen? Zijn bestaan hindert zoo,” heb ik mijn zieleleed blootgelegd.

Zeer geachte heer hoofdredacteur, ik doe een beroep op uw rechtschapenheid om op deze min goede verhoudingen telkens en telkens te wijzen.

Het openbaar Eur. lager Onderwijs.

In het *Bat. Nwbl.* van 8 Juli betoogt *Mardika,* dat de verwaarloozing van de belangen van *het openbaar Europeesch lager onderwijs* steeds ernstiger vormen aanneemt. Schr. zegt o.m.:

Het openbaar Eur. L. O. is de asschepoester geworden van het departement, den Volksraad, den P. E. B., ja ook van het I. E. V. Geen enkele blik is het waardig gekeurd. Er is reden voor de Nat. Ind. Partij en de Theosofisch gekleurde nationale beweging om zich te verblijden in den achteruitgang van het Eur. onderwijs. Diep is de klacht geweest, die Papa van der Steur onlangs in het Bat. Nwbl. heeft geuit, maar geen lid van den Volksraad heeft zich geroepen geacht het voor hem en zijn pupillen op te nemen.

Nauwelijks is de nieuwe cursus ingetreden, of van verschillende zijden komen klachten over gesloten en onvoldoend voorziene scholen. Gelokt door de groote toelagen, die het V. I. O., het H. I. O. en de Mulo's schenken, stroomen de onderwijzers van het Eur. lager onderwijs weg. Het is een drainage, als Indië nog bijna niet heeft gezien. De bijzondere scholen bloeien als men eenige jaren geleden niet heeft kunnen denken. De Eur. openbare school begint het vertrouwen te verliezen en wie er maar eenigszins toe in staat is, zendt zijn kinderen naar een andere dan de openbare school. Maar geen stem in den Volksraad, die er zich tegen verhief, geen waarschuwing, geen verzoek; zij bestond niet voor de heeren.

Die decadentie van de openbare Eur. lagere school zal zich ongetwijfeld wreken.

Wij zien den tijd komen, dat juist de ambtenaren, die het gouvernement het meest behoeft, er tegen zullen opzien naar Indië te komen wegens den desolaten toestand van het lager onderwijs, een toestand, die op den duur in Nederland niet onbekend kan blijven.

Er zal een tijd komen, dat men met schrik zal ontwaren, dat er geen openbaar onderwijs van goede hoedanigheid in Indië te krijgen is. Het openbaar Europeesch lager onderwijs gaat een steeds donkerder toekomst tegemoet: het eertijds wel verzorgde kind krijgt langzamerhand de plaats, het door den heer Creutzberg in zijn rede van 1918 toebedeeld, n.l. die aan het ondereinde der tafel.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De vrije omgang tusschen jonge Bataksche mannen en vrouwen en het daarmede in verband staande huwelijk.

I.

Een Jong-Batakker schrijft over dit onderwerp in de „Perniagaän” van 4 Mei 1922, dat de adat-voorschriften niet alleen de huwelijksgebruiken regelen, doch dat daar buiten ook nog bepaalde gewoonten bestaan, waaraan men zich vasthoudt, wanneer jonge mannen zich in gezelschap bevinden van jonge vrouwen.

Behalve de adat-Kawin is er ook nog een adat bertandang. *)

De Bataksche vrije omgang tusschen Bataksche jongelieden en jonge vrouwen vóór het huwelijk, staat, volgens den schrijver, niet zoo heel ver van de Europeesche verloving af.

Het is bekend, dat de leden van de Bataksche marga (district) niet met elkander in het huwelijk mogen treden. Dientengevolge is de vrije omgang tusschen jongens en meisjes in de marga streng verboden en waar de ouderen van dagen aan die adat gewoonlijk streng de hand houden, zoo is het zeer moeielijk voor de jongelieden, die begeerig zijn daarvan af te wijken, elkander te ontmoeten.

Buiten de marga zijn de ontmoetingen gewoonlijk op weg naar de tuinen of naar de rivier, somtijds ook op gewone wandelingen en als de jonge man te voren kennis geeft van zijne plannen, of ook wel bij onverwachtsche ontmoetingen, kan hij gerust met het meisje buiten de kampong gaan en daarmede praten, raadsels opgeven, liedjes zingen, enz.

Worden in het bosch of in de tuinen vruchten ingezameld, dan eet men daarvan gezamenlijk, zooveel als men wil.

In den regel is het de gewoonte dat eene oudere vrouw het jonge meisje vergezelt en wordt er streng op gelet, dat geen onbehoorlijkheden plaats vinden, terwijl degenen, die onregelmatigheden op zedelijk gebied plegen, volgens den schrijver uit de samenleving worden gestooten, waartoe de meisjes in den regel medewerken.

Zoo wordt de jonge man in de zangen der meisjes op zulk eene duidelijke wijze bespot, dat elk kind ze kan begrijpen en aan het beleedigd eergevoel der familie wordt tegemoet gekomen.

*) Onder „tandang” verstaat men niet alleen een bezoek brengen, doch ook het houden van een praatje.

In den regel wordt bij eenigszins talrijke samenkomsten van jongens en meisjes er op aangestuurd dat geen gelijk aantal van beider kunne aanwezig is.

Dit dient ter voorkoming, dat een bepaald aantal paren worden gevormd.

Die samenkomsten houdt men op plaatsen, waar geen te drukke beweging is en de meisjes onttrokken zijn aan de waakzaamheid der familieleden en dus vrijer zijn.

Daar kan men dan praten zooveel men wil, goederen verwisselen, ringen, kains en zakdoeken aan elkander leenen enz. en als dan de noodige afspraken zijn gemaakt, volgt de stille verloving van zelf.

Aan de wederzijdsche ouders wordt daarvan echter niet terstond kennis gegeven.

Tijdens de stille verloving mogen de jongelieden nog wel andere jongelui ontmoeten en mag van jaloezie nog geen sprake zijn.

Zoodra aan de verloving openbaarheid zal worden gegeven, komen 's avonds een 4- tot 10-tal jonge meisjes, onder toezicht van eene vrouw op leeftijd, in de woning van de aanstaande verloofde bijeen en wachten daar de komst van de jonge mannen af.

Deze komen zoogenaamd sirih vragen en bieden een doos lucifers aan, ten einde de meisjes in staat te stellen de palita's (lampen) aan te steken, terwijl deze zich daarna kleeden en de zitmatten met bloemen bestrooien.

Daarna komen de jonge mannen binnen en plaatsen de meisjes zich in rijen van 4 tot 6 personen op de zitmatten, waarbij de aanwezige vrouw op leeftijd de leiding heeft en begint onder het rooken van strootjes het opgeven van raadsels met de noodige toepasselijke spotternijen, het gezang, enz.

De jonge mannen schuiven de tabak dikwijls naar de jonge meisjes, die er een strootje van maken en dit dan aansteken, waarna het door de jonge mannen kan worden gerookt.

Tijdens deze samenkomst worden vervolgens versnaperingen aangeboden en wordt ten slotte de verloving vastgesteld.

Voor de huwelijksbespreking geeft de jonge man kennis daarvan aan zijne ouders, die 2 personen afvaardigen naar de ouders van het meisje, die, als zij met de plannen accoord gaan, aan hun aanstaanden schoonzoon verzoeken met zijne kameraden op een bepaalden dag ten hunnen huize te komen en alsdan de zaken te bespreken.

De koopsom is te voren reeds door de ouders van het meisje vastgesteld en bedraagt *f* 80 tot *f* 200, 2 koebeesten dan wel 1 karbouw.

Gewoonlijk aanvaardt de jonge man dit verzoek zijner aanstaande schoonouders.

Is hij niet in staat het gevraagde te voldoen, dan is dit geen bezwaar tegen het doorgaan van het huwelijk, mits hij de schuld erkent.

(Wordt vervolgd.)

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een amokpartij te Shanghai.

In het vorig Koloniaal Weekblad werd melding gemaakt van een te Shanghai plaats gehad hebbenden moord op mevrouw W. J. Snijder en daarbij gewezen op de waarschijnlijkheid dat dat misdrijf had plaats gehad onder bolsjewistische invloeden van 2 Koreaansche vereenigingen ter plaatse.

Thans blijkt uit het voorkomende in de „Perniagaän" van 28 April 1922, dat dit feit een grooter omvang heeft gehad dan het medegedeelde en dat de amokpartij te Shanghai ten doel had een aanslag te plegen op het leven van den Japanschen generaal Baron Tanaka, waarvan mevrouw Snijder het slachtoffer werd en waarbij bovendien nog 4 personen zwaar werden gewond.

De generaal bevond zich aan boord van het stoomschip „Pin Tree State".

Het schot, dat voor hem bestemd was, trof hem evenwel niet, doch doodde mevrouw Snijder, die zich van boord aan land had begeven.

Volgens de China Press is mevrouw Snijder eene Braziliaansche van geboorte.

De gewonden zijn o.m. de heer Thompson, eveneens een vreemdeling te Shanghai en 3 Chineezen, waaronder één politiehoofd, dat in het hospitaal wordt verpleegd.

Baron generaal Tanaka is de oud-Minister van Oorlog in Japan.

Het misdrijf, dat door 2 Koreanen werd uitgevoerd, had plaats in de haven van Shanghai op den 28sten Maart 1922.

De generaal bevond zich met zijn gevolg aan boord van de Pin Tree State op reis naar Manilla, ten einde een tegenbezoek te brengen aan Gouverneur-Generaal Wood, die Japan te voren een officieel bezoek had gebracht.

Mevrouw Snijder was met haar echtgenoot op eene reis om de wereld en wilde slechts 2 dagen te Shanghai verblijf houden.

Nauwelijks was zij het douanekantoor gepasseerd of een drietal schoten troffen haar in de borst.

Met een auto van het Astor House Hotel werd zij naar het Groot Hospitaal gebracht, waar men door eene operatieve behandeling de kogels uit het lichaam trachtte te verwijderen, doch reeds na eenige minuten overleed zij.

De namen der 2 Koreaansche daders zijn Kim Eak Sang, oud 28 jaar en Au Song Nyuin, oud 23 jaar.

Volgens het politierapport waren zij den vorigen avond ten 6 ure te Shanghai aangekomen en wachtten zij de komst van de Pin Tree State, des namiddags ten 3 ure af.

Toen het schip gemeerd lag, hielden zij zich op een afstand verborgen van de landingsplaats in de Hankowstraat.

Kim Eak Sang stond in de nabijheid van een telefooninstallatie en had een bom in de eene en een automatisch pistool in de andere hand.

De generaal kwam met de andere reizigers te gelijk aan den wal en toen loste Au Song Nyuin het eerste schot.

Blijkbaar, zegt de verslaggever, stond mevrouw Snijder zóódanig, dat zij den generaal beschermde.

Onmiddellijk na het schot hief zij hare handen op en viel ter aarde.

Na het derde schot wierp Kim Eak Sang de bom weg, doch deze rolde, zonder te ontploffen, te water, waarna hij nog 2 schoten loste in de richting van den generaal.

Beide daders namen daarop de vlucht. Au Song Nyuin nam de wijk door de Hankowstreet, stond nog even stil en loste nog een paar schoten; Kim Eak Sang daarentegen nam de Kiukangstraat naar de Szechnenstraat, daarbij nageloopen door een handlanger.

Toen Au Song Nyuin wist dat zijn plan niet was gelukt en hij niet aan de vervolging van de politie kon ontsnappen, wierp hij zijn pistool weg en gaf zich aan de politie over.

Kim Eak Sang werd op zijne vlucht eveneens door tal van personen achtervolgd.

Hij bleef een oogenblik staan bij de Park Union Bank en loste op de menigte eenige schoten, waardoor een rikshalooper aan den linkervoet werd getroffen.

Daarna rende hij naar het gebouw van de Hongkong and Shanghai-Bank, waar de politie trachtte hem te arresteeren.

Een politieagent werd door een pistoolschot in den hals getroffen en in het kantoor van de firma Reiss en Co. binnengedragen, waarna de dader den Kiukangweg wist te bereiken.

Hij ontmoette toen den heer Thompson, die hem trachtte te vatten, doch bij de worsteling zwaar in de borst werd verwond.

Daarop volgde zijn arrestatie.

Behalve de 2 daders, werden nog 4 andere Koreanen in hechtenis gesteld, die in het bezit werden gevonden van 4 Mauserpistolen, doch die we-

der in vrijheid moesten worden gelaten, toen het bleek dat zij niet tot het complot behoorden.

Drie hunner gaven zich over aan de Japansche autoriteit, terwijl de vierde beweerde Amerikaansch onderdaan te zijn en zich ter beschikking stelde van den Amerikaanschen ambtenaar.

Generaal Tanaka begaf zich na het gebeurde terstond per auto naar den Japanschen Consul-Generaal, den heer Funatsu, en liet zich weinig aan het gebeurde gelegen liggen.

Hij betreurde alleen dat het feit had plaats gehad en keerde daarop naar het stoomschip Pin Tree State terug.

Volgens den verslaggever schijnt het wel, dat deze aanslag reeds geruimen tijd was voorbereid en wel te Peking.

Toen hij daar ter plaatse niet tot uitvoering kon worden gebracht, werd de haven van Shanghai het terrein van actie.

De laatste berichten melden, dat generaal Tanaka te Tokio is teruggekeerd en dat de 2 Koreaansche daders ontwikkelde jongelieden zijn van goeden huize, die hebben gemeend goede diensten te bewijzen aan hun land, dat door de Japansche regeering werd geroofd.

Ingezonden Stukken.

Aan de Redactie van het Koloniaal Weekblad, 's-Gravenhage.

Zeer Geachte Redactie,

Zeer zult U me verplichten door opname van het volgende:

„Ondergeteekende geeft allen, die van plan zijn bestellingen te doen bij de Firma voor Indische uitrustingen B. van Dantzig Dzn. te Rotterdam, in hun eigen belang den raad zich eerst om inlichtingen tot hem te wenden."

U bij voorbaat dankend voor de plaatsruimte,

Hoogachtend,

Uw dw dn.
Dr. I. M. VAN DER VLERK,
Gang Halkema 10,
Weltevreden.

A/b. s.s. „Kawi", 27 Juli 1922.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Koloniale Studiën.

De Juni-afl. opent met eene beschouwing van den hr. P. Hövig, getiteld: Een Landsbedrijf en de Indische Begrooting. De aanleiding tot dit schrijven is de critiek, die door Mr. J. Gerritzen in zijn artikel over de „Indische Begrooting voor 1922 in den Volksraad" [1]) werd uitgeoefend met betrekking tot de ramingen van de inkomsten en uitgaven van de Bankatinwinning.

De hr. J. Z. van Dijck schrijft eene bijdrage: „Een bladzijde uit de geschiedenis van het Indische kunstleven", welke is gewijd aan de nagedachtenis van Victor Zimmermann, wiens veelzijdige ontwikkeling, zijn werkkracht en zakelijk inzicht, zijn klassieke opvattingen en fijn kunstgevoel, maar bovenal de groote liefde voor Indië en zijn bewoners, welke uit al zijn werk spreekt, hem recht geven op de volle waardeering van tijdgenoot en nazaat.

Mr. H. J. Boelen geeft vervolgens „Eenige opmerkingen over gemeente-financiën in Nederland", met het doel cijfers en gegevens te verstrekken, die voor de Indische gemeenten van belang kunnen zijn.

Over „Gouvernementsbedrijvn" artikelt de hr. W. van Braam. — Verder het slot der bijdrage van den hr. A. de Waart over het hooger onderwijs in de Philippijnen, in het bijzonder dat in de geneeskunde. — Ten slotte de vaste rubrieken Persoverzicht, Wetgevende kroniek en Financieel-economische kroniek.

Als bijvoegsel bevat deze afl. het Verslag der Arbeidscommissie (ingesteld bij Gouvernementsbesluit van 14 Febr. 1919, No. 7). We bepalen ons tot het vermelden van den titel, n.l.: Eindverslag van den Voorzitter (W. M. G. Schumann) van de Commissie tot het houden van een onderzoek naar de arbeidstoestanden op Java en Madoera en tot het uitbrengen van een verslag aan de Regeering vergezeld van de noodige voorstellen.

Een nuttige Surinaamsche boom.

De h.h. ir. E. J. Kempees en J. W. Gonggrijp vestigen in No. 34 van De Ingenieur de aandacht op „Basralocus of Angélique (Dicorynia paraënsis Benth.), een verwaarloo[sde] Surinaamsche houtsoort, ter vervanging van Deme[rara] Greenheart". Deze houtsoort zal op de a.s. Jaarbeurs in [de] West-Indische afdeeling tentoongesteld worden; ze moet [in] waterbouwwerken uitstekend voldoen, wegens haar w[eer]standsvermogen tegen water en paalworm. De Basralo[cus]boom is in de oostelijke helft van Suriname zeer algem[een] verbreid. Boomen met 2 M. omtrek en 20 M. takvrijen st[am] komen veel voor, terwijl reuzen met een stamdiameter [van] boven 1 M. en ruim 30 M. takvrij geen zeldzaamheid [zijn]. De schrijvers meenen, dat Basralocus (in veel opzicht[en] overeenkomend met de Surinaamsche houtsoort, bek[end] onder den naam Man-barklak) in de eerste plaats in a[an]merking zal komen niet om eikenhout, maar om Deme[rara] greenheart te vervangen, welke houtsoort niet dan te[gen] steeds stijgende prijzen op de Europeesche markt gelev[erd] zal kunnen worden.

---

1) Economisch-Statistische Berichten van 19 Oct. A. P.

Indisch Bouwkundig Tijdschrift.

De Nrs. 10—12 van den loopenden jaarg. bevatten een[ige] bijdragen die speciale vermelding verdienen, n.l. in No. [10] De Inlandsche volkswoning (Ontwerp van een Inland[sch] woningtype d[at] aan de tegenwoordige eischen kan voldoe[n]), door R. Abikoesno. — Eenige beschouwingen over de arc[hi]tectuur van bruggen. — No. 11. Het toekangwezen en [het] inlandsch ambachtsonderwijs, door K. Schlecter. — De [ex]cursies bij gelegenheid van de A. V. te Bandoeng (Bij[zon]derheden over de waterkrachtwerken te Pengalengan), d[oor] H. A. Th. Derks. — De nieuwe Directeur B. O. W. (J. W. [de] Bruyn Kops), door J. A. Manusama. — No. 12. Assaineer[ing] van de afdeelings-hoofdplaats Tjilatjap (vervolg), door [..] Kailola. — Het toekangwezen, enz. (vervolg van bov[en]genoemd artikel). — Matrassendammen, door R. Mochamm[ad] Enoch.

De meeting van 25 Mei 1922.

Bij de Indonesische drukkerij te Weltevreden is versc[he]nen het stenografisch verslag van de openbare vergad[ering] van het verbond van vereenigingen van landsdienaren, [ge]houden den 25en Mei 1922 in een der zalen van het [..]park te Weltevreden, ter bespreking van de aangekond[igde] intrekking van den duurtetoeslag voor landsdienaren.

Over den inhoud van het verslag behoeven we niets [te] zeggen; het op die protestvergadering gesprokene w[erd] reeds door de Indische pers gepubliceerd. Alleen dit: [het] boekje is typografisch goed verzorgd en versierd met [een] afbeelding, welke een idée geeft van de deelname aan [de] betooging, zoomede met de portretten der bestuursleden [van] het V. V. L.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

In afl. 21 weder een vervolg van de artikelenreeks H[..] vesting in Indië. — De hr. H. Ch. G. J. van der Man[dere] geeft eene geïllustreerde beschrijving van „Indië op de t[en]toonstelling te Kopenhagen". — Ten slotte de portret[ten] met levensbijzonderheden van den afgetreden legercom[man]dant luitenant-generaal G. K. Dijkstra en diens opvol[ger] generaal-majoor F. J. Kroesen.

De Indische Mercuur.

No. 45. Vervolg van: „Wat voor de „suiker" van bel[ang] was bij de behandeling der Indische Begrooting 1922 [in] Volksraad en Staten-Generaal", door H. Ch. G. J. van [der] Mandere. — Vischteelt en vischkweekerij in de Padangs[che] Bovenlanden, door E. Jacobson en Dr. P. van Oye, bespro[ken] door Prof. Dr. P. N. van Kampen. — Internationale V[er]eeniging voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië (Overz[icht] van het jaarverslag over 1921). — Kultuurberichten. Kleine mededeelingen. — Arbeidsverhoudingen (Afschaff[ing] van de poenale sanctie). — Financieele berichten en v[er]slagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

De door velen op prijs gestelde literatuuropgave van de [af]d. Handelsmuseum van het Kol. Instituut over Indische c[ul]tures enz. wordt in de laatste Nrs. van de Indische M[er]cuur niet meer gepubliceerd. Is ook deze bibliographie [ge]staakt?

Kaart van de Lampongsche districten.

Door het Kaartenkantoor bij het Encyclopaedisch Bur[eau] te Weltevreden is uitgegeven een kaart van de resid[entie] Lampongsche Districten, geteekend op een schaal [van] 1 : 500.000 en bestemd ter opneming in den Atlas der [Bui]tengewesten.

Op deze kaart, die door de heldere kleuren een overzi[ch]telijk geheel vormt, zijn niet alleen de spoorwegen in [ex]ploitatie, aanleg en voorbereiding aangegeven, maar ook z[ijn] er op aangebracht de wegen, bruikbaar voor auto's en p[aar]den, de voetpaden, de verschillende grenzen van residenti[ën], afdeelingen en onderafdeelingen, telefoon- en telegra[af]lijnen, terwijl door hoogtelijnen de verschillende hoog[ten] zijn aangeduid.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

7e Jaargang, No. 2. De rubber-restrictie, door D. Bir[..]

met Naschrift door T. Ottolander. — Vruchtbare gronden, door Oey Tiauw Hok. — Herinneringen uit mijn plantersloopbaan (vervolg). — Voorkomen, winning en toepassing van Chilisalpeter. — De bevloeiing van zouthoudend water (slot), door W. D. — Selatdjaran en het rijstvraagstuk. — Het belang van de Ned.-Indische theeproducten bij de Amsterdamsche theemarkt. — De Inlandsche rubbercultuur. — Machinale grondbewerking. — De Assistenten-regeling ter Sumatra's Oostkust (slot). — Voorstellen der Engelsche Staatscommissie omtrent de rubberquaestie. — De rubbercrisis.

Suriname en de Vrijheidsbond.

In het 23 Aug.-Nr. van De Vrijheid lezen we: „De verkiezingen, die onbevredigend voor den Vrijheidsbond uitvielen, waren ook voor Suriname niet gunstig, omdat, ondanks de goede plaats op de candidatenlijsten, de heer Fernandes, griffier der Koloniale Staten van Suriname, geen zetel in de Volksvertegenwoordiging verwierf. Zonder ook maar iets aan de verdiensten van den heer F. af te doen, kan worden gezegd dat dit op zichzelf geen bijzondere reden tot bezorgdheid zou zijn, ware het niet, dat er zoo dringend behoefte bestond aan een lid der Tweede Kamer, in staat de Surinaamsche belangen te behartigen en te verdedigen en met kennis van zaken te adviseeren omtrent de middelen, die zullen moeten worden aangewend om die kolonie voor diep verval te behoeden en het moederland te bewaren voor verdere verspilling harer subsidie-millioenen.

Dit laatste is, vooral in dezen tijd, van niet minder belang dan het eerste.

De Vrijheidsbond heeft getoond die belangen in te zien, door den heer F. een goede plaats op zijne candidatenlijsten in te ruimen, zij het dan ook helaas zonder succes; dat de Bond dit getoond heeft is om meer dan een reden verblijdend. In de eerste plaats omdat de Vrijheidsbond, die aanvankelijk weinig of geen blijk gaf aandacht te hebben voor de West-Indische bezittingen, thans heeft bewezen aan die belangen niet alleen aandacht te willen wijden, maar er naar te willen streven dat in de Volksvertegenwoordiging die belangen zoo goed mogelijk zouden worden vertegenwoordigd.

In de tweede plaats omdat nu verwacht mag worden, dat in de volgende zittingsperiode der Tweede Kamer de Vrijheidsbond elke stelselmatige poging tot verheffing der kolonie, waarbij rekening wordt gehouden met de finantieele draagkracht van het moederland, krachtig zal steunen, mede om daardoor aan de ergerlijke geldvermorsende stelselloosheid der subsidie-methode een eind te maken.

Hoe hoog noodig dat is blijkt, als men bedenkt, dat thans reeds de subsidie over één jaar meer dan ƒ 3.500.000 bedraagt, waarbij nog gerekend moet worden eene uitgave van ƒ 1.000.000 uit leening bestreden. „De West" noemde dat onlangs terecht „een ontstellend totaalcijfer"."

Javaansche bibliographie.

R. Poerwa Soewigna en R. Wirawangsa, Javaansche Bibliographie, gegrond op de boekwerken in die taal aanwezig in de boekerij van het Batav. Genootsch. v. K. en W. Met een voorbericht door dr. D. A. Rinkes (Batav. Ruygrok & Co.).

Het eerste deel van dit werk is in 1920, het tweede in 1921 verschenen en beide zijn eerst nu hier te lande aangekomen. Tot dusver had niemand zich aangetrokken gevoeld tot het samenstellen van een beschrijvenden catalogus dezer rijke verzameling. In 1911 is door het Genootschap uitgegeven een inhoudsopgave van de Javaansche couranten, daarop is thans gevolgd de beschrijving der Jav. boekwerken en aanstonds daarna is men begonnen met de handschriften. Europeesche geleerden waren voor dit werk niet beschikbaar, daarom hebben de bovengenoemde Javaansche assistenten des genootschaps zich aan den arbeid gezet; en ook daarom zijn deze uitgaven in het Javaansch gesteld. Maar voor den druk is het Latijnsche lettertype gekozen. Voor inlandsche belangstellenden is dit geen bezwaar, aangezien de Javaansche taal, evenals reeds gebleken is voor het Maleisch en het Soendaneesch, even duidelijk in de Latijnsche typen als in Javaansch schrift is weer te geven. Ook de techniek had hier een woordje mede te spreken: de kosten bedragen ongeveer een derde van het drukken in Javaansche typen, deze laatste kunnen niet met de zetmachine worden gezet, en een pagina Javaansche typen bevat ongeveer de helft aan woorden van een bladzijde met Latijnsche karakters. (Nieuwe Rott. Ct.).

Mr. M. W. F. Treub over bezuiniging in Indië.

Bij Tjeenk Willink te Haarlem is verschenen: Bezuiniging in Indië en het nieuwe regeerprogram, door Mr. M. W. F. Treub. De titel had ook kunnen luiden: Opmerkingen waartoe de ontwerp-begrooting van de Indische Regeering voor het dienstjaar 1923 aanleiding gaf, want de beschouwingen van Mr. Treub hebben in hoofdzaak daarop betrekking. Achtereenvolgens bespreekt schr. de geraamde bedragen voor uitgaven en inkomsten, welke op hem geen bevredigenden indruk maken.

De verderfelijke invloed van den kampong.

Onder dit hoofd schrijft het 14 Juli-Nr. van Het Bondsblad (Organ van „De Indische Bond"):

Het is haast overbodig hier nog iets over te zeggen. De Europeaan hoort niet in de kampong, het terrein van den Inlander. Hij zal er zich nimmer thuis gevoelen en is dit wel het geval, dan wordt de zaak bedenkelijk. Voor kinderen is de kampong allerverderfelijkst. Onze kinderopvoeding strookt in geenen deele met de wijze waarop de jeugdige Inlandertjes groot worden gebracht. Een kind ziet en hoort in de kampong veel meer dan goed voor hem is en verinlandscht zeer gemakkelijk. Ook voor de Europeesche vrouw is de kampong een hel. Hoe moet zich een jong Europeesch onderofficiersvrouwtje te moede gevoelen, als haar man op meerdaagsche oefening is en zij moederziel alleen 's nachts in de stikdonkere kampong, met zijn onbekende geluiden en dikwijls gevaarlijke individuen moet verblijven?

Het bovenstaande valt te lezen in het orgaan der onderofficierenvereeniging „Ons aller Belang", doch het behoeft geen betoog, dat deze scherpe uitspraak niet alleen geldt voor de uit Nederland uitgekomen, maar even goed voor de hier geboren Europeesche onderofficiersdames. Zij geldt zelfs voor de niet-Europeesche onderofficiers- en soldatenvrouwen, welke staan op den bodem der Westersche d.i. Christelijke beschaving.

De stand der cultures in Suriname.

Het Nr. van 23 Augustus van „In- en Uitvoer" bevat korte gegevens, verstrekt door het Departement van Landbouw te Paramaribo, over den stand der cultures in Suriname, zoomede cijfers over den uitvoer van de voornaamste producten in het eerste halfjaar 1921 en 1922.

Beschrijving van Atjeh.

Volgens eene aankondiging van de firma M. Nijhoff te 's-Gravenhage, zal in September a.s. het eerste deel verschijnen van een nieuw werk over Atjeh, historisch, geographisch en ethnographisch, van de hand van den heer J. Kreemer, oud-laborant van het Atjeh-Instituut. Het zal uit twee kloeke deelen bestaan met talrijke afbeeldingen en kaarten; de prijs zal vermoedelijk ƒ 48 bedragen.

De Indische Post.

Het Nr. van 15 Juli bevat o.m.: Over arbeid en arbeiders in Ned. Oost-Indië, door Mr. A. J. Kelling. — Indische jeugd, door Homunculus. — In het land van de Rijzende Zon, door Ch. Beets. — Uit den Volksraad, door Insider. — In de rubriek van Indisch Nieuws een berichtje waaraan we gaarne mede bekendheid geven. Het is getiteld: Roem die verdwijnt en luidt: Onze voorvaders hebben aan stille stranden, op kale rotsen en in de oerwouden van Ambon, Ternate, Neira en andere Molukken-eilanden stevige vestingen en forten gebouwd, borstbeelden en praalgraven opgericht, getuigenissen van het lijden en worstelen der moedige mannen uit den eersten tijd van onze heerschappij in Indië. Indien de noodige maatregelen niet getroffen worden, zullen deze monumenten volkomen vervallen. Wie helpt er den Oudheidkundigen Dienst?

***

Departement van Gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië. Landsdrukkerij. Verslag over 1921. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Verslag omtrent den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Ned.-Indië over het jaar 1920. I. Tekst. II. Statistieken. (Batavia, Drukkerij Ruygrok en Co.).

Oud-Javaansche oorkonden op steen uit de afdeeling Modjokerto, opgehelderd door Raden Adipati Ario Kromodjoio Adi Negoro, oud-Regent van Modjokerto. 3e Gedeelte (Met platen).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. 1922. No. 28—29. Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Naar de Kawah-Idjen. Een tocht in Java's Oosthoek (met ill.), door J. de Stricker. (Ons Element, 19 Aug. 1922).

Regenwaarnemingen in Nederlandsch-Indië. 41e jaargang 1919. Bewerkt en uitgegeven door het Kon. Magn. en Meteor. Observatorium te Batavia. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Technische Hoogeschool te Bandoeng, stichting van het Kon. Inst. voor hooger technisch onderwijs in Ned.-Indië. Opening van het Natuurkundig Laboratorium door Zijne Excellentie den Gouv.-Generaal van Ned.-Indië op 18 Maart 1922. Met ill. (Bandoeng, Maks en v. d. Klits).

T. van der Ben, een nestor der Java-suikerindustrie, door Ph. v. H. (Archief voor de Suikerindustrie in Ned.-Indië, 1922, afl. 18). — Overbrenging van gele strepenziekte door insecten, door F. Ledeboer, met Naschrift van Dr. Ph. van Harreveld (Idem, afl. 21).

Suriname.

De heer C. van Drimmelen, oud-agent-generaal voor de immigratie en oud-lid van den Raad van Bestuur in Suriname, van wiens hand wij in het Augustus-nummer van *De West-Indische Gids* een artikel lazen over *„Kolonisatie van het blanke ras in de tropen"*, heeft nu in de *„Economische Berichten"* (verzameld door het Ministerie van Buitenlandsche Zaken ten behoeve van de Diplomatieke en Consulaire Ambtenaren) van 1 Augustus een artikel doen verschijnen onder het hoofd *„De economische ontwikkeling van Suriname"*.

„Een der merkwaardigste verschijnselen dezer ceuw op staathuishoudkundig gebied — aldus de aanhef van het artikel — is ongetwijfeld de snelle economische ontwikkeling der Zuid-Amerikaansche republieken.

Europeesch en Noord-Amerikaansch kapitaal, verbeterde werkwijzen, een goed geleide Europeesche immigratie, hebben in die door de natuur zoo rijk gezegende, doch tot voor korten tijd politiek woelige landen, krachtig bijgedragen tot hun economische ontplooiing."

......„De Noord-Amerikanen, die op Zuid-Amerika het oog gevestigd hebben voor den afzet hunner goederen, vooral echter voor het betrekken van grondstoffen, waarvan daar onuitputtelijke voorraden aanwezig zijn, bestempelen het als: World's New Highway, het land van belofte voor handel, nijverheid en landbouw, het meest uitgebreide en vruchtbaarste gebied voor kapitaalbelegging.

Dit moge eenigszins overdreven klinken, een feit is het, dat deze landen, na een langdurige periode van verdeeldheden en rampen, nu op een hoogte van ontwikkeling staan, welke hen in staat stelt, voortaan een voorname rol te spelen in de economische, niet onmogelijk zelfs in de beschavingsgeschiedenis der menschheid."

Daarna wijst de schrijver er op, dat vrijwel het eenige land van het Zuid-Amerikaansch continent, dat in dien vooruitgang nog niet deelt, de Nederlandsche kolonie Suriname is. (Schrijver had daar Britsch- en Fransch Guiana bij mogen noemen). „Hiervoor bestaan redenen en op een paar daarvan willen wij hier de aandacht vestigen, anders is de oogenschijnlijk economische starheid van een land zoo rijk aan natuurlijke hulpbronnen voor buitenstaanders haast niet begrijpelijk."

In de eerste plaats wijst de schrijver op den socialen bouw der Surinaamsche maatschappij, waarin de gewone klassen-indeeling zoo goed als geheel ontbreekt. Drie eeuwen geleden werd het land in bezit genomen door een volk van Noord-Europeesch ras, ongeschikt voor blijvende vestiging tusschen de keerkringen en dat verplicht was minder ontwikkelde rassen voor zich te laten werken, eerst negerslaven uit Afrika, daarna Aziatische contractkoelies. Deze aanwas van bevolking kon niet bijdragen tot hare veredeling en stond een normale ontwikkeling der maatschappij in den weg.

Anders is dit geweest in de overige landen van Zuid-Amerika. De Iberische en Portugeesche veroveraars vestigden zich daar voor goed maakten er volksplantingen van, die door Europeesche immigratie bij voortduring versterking ontvingen en gaven door vermenging met Indianen en negers er het aanzijn aan een nieuw ras-type, intelligent en reeds spoedig opklimmend tot een vrij hoog peil van sociaal en economisch besef.

In de meeste dezer staten heeft zich een krachtige middenstand gevormd. In Suriname begint een middenstand, zoo onmisbaar voor de grondvesting van de volkswelvaart, eerst nu eenigermate op te komen.

Nog een andere omstandigheid heeft de ontwikkeling van Suriname in den weg gestaan, de handhaving van het mono-cultuur-systeem. Eeuwenlang is Suriname een plantage-kolonie geweest, wier welvaart geheel afhankelijk was van de waarde van soms één enkel uitvoerproduct. Elke storing in de voortbrenging of afzet daarvan werd al spoedig een ware landplaag. Aan voortbrenging voor eigen gebruik werd niet gedacht en voedselgebrek in tijden van malaise of oorlog, wanneer de aanvoer van buiten onvoldoende werd, kwam dikwijls voor.

Dan toont schrijver aan, dat het klein landbouwbedrijf voor Suriname verstrekkende economische gevolgen heeft gehad. Gedurende den oorlog is overtuigend gebleken, dat de ontwikkeling van Suriname moet worden gezocht in de eerste plaats in de ontwikkeling van den landbouw op kleine schaal, met zijn verscheidenheid van voortbrengselen en goedkoope werkwijze.

Het wil ons voorkomen, dat de landbouw op kleine schaal Suriname niet in staat zal stellen op de wereldmarkt met andere landen te concurreren. Hiervoor zijn naar onze meening juist zeer groote, op den meest modernen voet gedreven groote bedrijven noodig, grooter dan wat men tegenwoordig daar groote landbouw noemt, en die meest allen maar zeer bescheiden bedrijven zijn.

De heer van Drimmelen wijst er verder op, dat Suriname een door den Nederlandschen handel veronachtzaamd gebied is. Het zou geen moeite kosten aan te toonen, dat New York tegenwoordig meer belang stelt in Suriname dan Amsterdam.

Wij kunnen het betoog niet op den voet volgen. Onze ruimte laat dit niet toe. Slechts nog een enkele aanhaling:

„Alhoewel, zoolang de bestaande werelddepressie aanhoudt, het kapitaal wel niet genegen zal worden gevonden om in Suriname iets van belang te ondernemen, mag er toch op worden gewezen, dat daar voor den arbeid op landbouw- en nijverheidsondernemingen de aanvoer verzekerd is van arbeidskrachten uit Java, zoodat te dien opzichte de kolonie bevoorrecht is boven de haar naburige landen."

Bij het interessante artikel zijn twee kaarten gevoegd:

1°. een overzichtskaart van Suriname, aangevende de houtkapconcessies;

2°. een figuratieve kaart van een gedeelte der kolonie Suriname, waarop worden aangeduid:

a. Delfstoffen en bauxiet-concessies;

b. de terreinen waarop vergunningen voor delfstof-onderzoek en bauxiet-onderzoek zijn verleend;

c. de ijzer-erts reserven;

d. de terreinen waarop landbouw wordt uitgeoefend.

* * *

Uit de „N. R. Ct." van 15 Augustus, Ochtendblad B, knippen wij het volgende over *muggenlarvenbestrijding met behulp van waterplanten*:

„Prof. Arturo Caballero (Barcelona) is er volgens een opstel in de Revista de Higieni y Tuberculosis in geslaagd een waterplant te vinden, die het leven in de desbetreffende sloot voor muggenlarven (zoowel van de gele koortsmug als van de malaria-mug en van de gewone mug) onmogelijk maakt. Deze waterplant is Chara foetida. De muggenlarven die in een sloot worden gebracht, waarin deze plant groeit, sterven sneller naarmate zij jonger zijn. Pas uit het ei gekomen larven sterven reeds binnen een uur. Behalve met Chara foetida werd ook met enkele andere charasoorten (met name chara contranei en chara bispida) hetzelfde resultaat bereikt. Caballero meende eerst dat het de afsluitende laag, die op het water dreef, was, die het leven in de desbetreffende sloot onmogelijk maakte voor de larven. Bij onderzoek bleek, dat ook na verwijdering der drijvende laag, het water nog vergiftig bleef voor deze larven. Men moet dus wel aannemen, dat door de planten in kwestie vergiftige stoffen worden afgescheiden.

Het Mexicaansche gezondheidsdepartement zag in deze nieuwe gegevens zooveel perspectief, dat het tot verspreiding van het opstel van prof. Caballero op groote schaal overging.

Of er in deze richting ook in Nederland wat te bereiken zou zijn, zal door nauwkeurig onderzoek moeten worden uitgemaakt."

Met andere waterplanten zijn vroeger reeds proeven genomen, met name met een Azolla-soort.

Curaçao.

Het oproer van 17 Juli 1922.

Wij hebben, ofschoon de *Amigoe* van 22 Juli l.l. reeds eerder ontvangen hebbende, nog maar wat gewacht met verdere mededeelingen, in de hoop, dat intusschen ook andere berichten tot ons zouden komen. Sedert ontvingen wij *La Cruz* van 19 Juli en *Voz di Pueblo* van 28 Juli 1922 en vooral laatstgenoemd blad heeft een zeer uitvoerig verslag van het gebeurde, dat in meer dan één opzicht van dat van de *Amigoe* afwijkt.

Vooreerst is daar het geval-Elhorst. Men zou uit het in ons voorlaatste nummer meegedeelde den indruk kunnen krijgen, dat de op diens rekening geschreven schoten gelost werden bij het gevecht vóór de K. W. I. M. Ziehier wat *Voz* meedeelt.

's Middags tegen drie uur was er veel volk in de Breedestraat van Otrabanda op de been en gaf de Proc.-Generaal aan Inspecteur Elhorst order, om met politie daarheen te gaan om het volk te verspreiden. Toen genoemde Inspecteur met een brigadier daar kwam, werd hij door een troep van zes man aangevallen; zij grepen onmiddellijk zijn revolvertasch beet, zoodat hij zijn revolver niet kon trekken. De brigadier, die naast hem stond, beval de menschen den Inspecteur los te laten; toen aan dat bevel niet werd voldaan, schoot hij een kogel door de hand van den aanrander. Toen de man ook toen nog niet wilde loslaten, schoot hij een tweede kogel af, die door het been van den aanrander ging. Toen kreeg ook de Inspecteur gelegenheid zijn revolver te trekken. Zelfs toen nog vielen twee mannen de politie aan en moest weer geschoten worden. Een kogel trof een der mannen in de buik, terwijl een andere kogel ongelukkigerwijs in een huis aan de overzijde van de straat terecht kwam, waardoor een vrouw levensgevaarlijk verwond werd." En op eene andere plaats lezen wij, dat de bovenbedoelde brigadier toegeeft, dat het zeer wel mogelijk is, dat een van zijn schoten die vrouw getroffen heeft. Trouwens, wie zoo'n oproer wel eens heeft meegemaakt, weet, dat het zoo goed als onmogelijk te zeggen is, welke kogel een bepaald schot gelost heeft, en ook, dat helaas bijna steeds onschuldigen als slachtoffers vallen, zonder dat in redelijkheid daarvan een verwijt kan worden gemaakt aan hen, die niet schromen hun plicht te doen, ook als het geldt geweld met geweld te keeren.

Wij kunnen niet nalaten, afgaande ook op hetgeen wij uit particuliere bron hoorden, den nieuwen inspecteur hulde te brengen voor zijn optreden, dat zooveel tot demping van het oproer moet hebben bijgedragen.

Toen het volk met den tot bloedens toe verwonden heer Menkman naar het Raadhuis was gegaan, commandant Appel en brigadier Vis buiten gevecht waren gesteld, „en ook de andere agenten niets meer konden uitrichten" (waarom niet? Red. K. W.), liet de heer Elhorst onmiddellijk aan de bij de hoofdwacht aanwezige agenten revolvers en patronen uitdeelen en begaf hij zich met de gewapende agenten in looppas naar het Raadhuis. De woeste menigte, een nieuw detachement agenten ziende aankomen, begon de agenten met steenen te bombardeeren en wilde hun te lijf. „Inspecteur Elhorst, met een revolver in de hand, beval de menigte terug te gaan, daar anders geschoten zou worden. Schreeuwende, dat de politie toch geen patronen had, ging het volk, met stokken zwaaiende, op de politie af. De Inspecteur wilde daarop, om de menschen schrik aan te jagen, zijn revolver in de lucht afschieten, doch de revolver weigerde, zoo ook die van den brigadier die naast hem stond. Intusschen was het volk dichter en dichter bijgekomen en werd ten slotte aan de andere agenten bevel gegeven om te schieten. Het volk, ziende dat er nu toch werkelijk met scherp geschoten werd, ging spoedig uiteen."......

„Nadat de stakers van voor het Raadhuis verdreven werden, begaven zij zich in groepjes naar de Overzijde, om de Venezolanen, die op de werf van de Red D-Line werkten, aan te vallen. Deze menschen waren er echter op voorbereid en wachtten de menigte op de werf af. De afdeeling soldaten, die naar Otrabanda gezonden was om de werf van de Red D-Line te gaan bezetten en de orde in de buurt aldaar te handhaven, ondervond in de Klipstraat nog al veel moeilijkheden. De stakers begonnen de soldaten met steenen te gooien, zoodat de luitenant, die hier het bevel voerde, zich genoodzaakt zag om ter waarschuwing twee schoten in de lucht te doen afschieten. Toen dat ook niet hielp en het volk maar door bleef gaan met het gooien van steenen, liet hij een meer gericht salvo afgeven, waarop de menigte zich vlug terugtrok en zich overal heen verspreidde."

„Dat de troepen eerst uitrukten zonder scherpe patronen en eerst later, toen er geschoten werd, van die patronen moesten worden voorzien, is een kleine fout, die gelukkig door luitenant De Vries verholpen werd door een aanval met de bajonet te commandeeren, met het schitterend resultaat, dat de Breedestraat Punda als 't ware schoongeveegd werd."

Op gezag van hetzelfde blad moeten wij herstellen, wat wij veertien dagen geleden aan de *Amigoe* ontleenden en hetgeen wij toen reeds vreemd vonden, n.l. dat de houding van den procureur-generaal bij het hof van justitie, komende van het onderhoud met de heeren Menkman en Maduro, het publiek misleidde en het sein was tot de eerste geweldpleging. Volgens *Voz* was de menigte reeds met de politie aan het vechten, toen de heer Mr. Gorsira van het kantoor der Red D-line kwam. En ook de dakklimmerij zou niet waar zijn.

Het is al heel treurig, dat iemand onder het volk vóór het Raadhuis jenever uitdeelde; onbegrijpelijk dat die dader niet te vinden is. Zijn schuld is zwaar, maar neemt die der anderen niet weg. Ook wat men dronken misdoet, moet nuchteren geboet.

Wij hooren niets naders omtrent den redacteur van *La Manana*, dan dat hij den 25sten per „Maracaibo" naar Portorico vertrok.

Onder verantwoordelijkheid van *Voz di Pueblo* deelen wij ten slotte nog mee, dat de Gouverneur reeds 14 dagen voor de uitbarsting door den geestelijken adviseur van den R. K. Volksbond voor gewelddadigheden gewaarschuwd was, doch dat het hoofd der politie daarin geen aanleiding gevonden had om maatregelen te nemen, ten einde op alles voorbereid te zijn.

De toestand van den heer Menkman was den volgenden dag reeds zoo, dat hij zich over straat kon begeven.

Een verzoek van eenige ingezetenen aan den Gouverneur om de *Zeeland* nog niet te laten vertrekken, is van de hand gewezen, gehoord het eenstemmig oordeel van den Raad van Bestuur.

De Venezuelaansche werkkrachten zijn, nadat de bootwerkers het werk hervat hadden, teruggekeerd.

Naklanken.

De Amigoe schrijft nu, vóór de tijd voor planten reeds is aangebroken, de regen begint te vallen:

„Vroeger hadden we behoefte aan maisstokken voor veevoeder en voer voor de paarden en ezels.

Paarden zie je bijna niet meer en het getal ezels is veel verminderd.

Daar bestaat dus niet meer dezelfde behoefte aan maisstokken als vroeger.

Kan dat geen aanleiding wezen om ons oud beproefd gebruik, om toch vooral zooveel mogelijk kleine mais te planten, een weinig te wijzigen.

We bedoelen hier de planterij in 't groot, op de plantages.

De „Kleine Luyden" kunnen niets beters doen dan kleine mais planten. Dat is hun voedsel van

elken dag. Hoe meer ze in voorraad hebben, des te beter. Maar de plantages, die nu geen slaven meer houden, geen paarden en ezels? Doen die niet verstandiger met meer het plan-Helfrich op te volgen en op de eerste plaats vóór veevoeder te zorgen? De heele plantage onder mais zetten is voor hen toch niet meer noodig en uit den tijd.

Nu het weer een goed regenjaar belooft te worden, moeten wij van die milde hemelgave genieten, zooveel we kunnen, en er ons voordeel mee doen.

De plantagebeplanting moet meer in de richting van veevoeder gaan.

Vee, vleesch- en melkvee heeft Curaçao hoog noodig.

Melk is een eerste levensbehoefte en die kost hier even duur als in andere landen de wijn. Laat de prijs van 90 cts. per kan nu gedaald zijn op 60, dat is nog altijd veel te hoog, ja onbetaalbaar zelfs voor een algemeen gebruik. Het is een zaak van algemeen belang, dat de melk overvloedig en goedkoop te krijgen is en dat kan niet anders bereikt worden dan door rijkelijken aanplant van groen veevoeder.

Die bij overvloedig voeder er melkkoetjes op na houdt, ondervindt zelf op de eerste plaats de groote voordeelen van een drukke verkoop van een goedkoop artikel.

Goedkoope melk maakt den melkboer rijk. Dezelfde koe geeft bij beter voer ook beter melk. Veevoederaan[illegible] ."

Uit aën verren Vreemde.

Met maarschalk Joffre in China.

In October zal een Fransch eskader, onder schout bij nacht Gilly, een reis van bijna 30.000 mijlen beginnen, welke tot Juli zal duren en waarbij o.a. aangedaan zullen worden: Madagascar, Réunion, Australië, Sjangai, Hongkong, Japan, Indochina, Singapore, Colombo en Aden. 't Doel is vlaggevertoon, bevestigen van de oude banden, levendig houden van de onderlinge goede verstandhouding met de verre eigen koloniën en vreemde landen.

Wij weten dat dit een van de vele ondernemingen is in den laatsten tijd door Frankrijk met dergelijke bedoeling georganiseerd. Als men aan de groote kosten denkt, aan die zendingen naar alle werelddeelen onvermijdelijk verbonden, beseft men dat daarvan uitkomsten worden verwacht, welke deze direct of indirect wel zullen goed maken. En niet zelden wordt hieraan dan zelfs reeds de onderstelling verbonden, dat het hoofd van een dergelijke missie belangrijke opdrachten heeft om met staatshoofden, politici, economen of handelslui overeenkomsten te sluiten of voor te bereiden. Hoort de goegemeente van een samenkomst van een Fransch maarschalk of admiraal met een buitenlandsche autoriteit, of ziet men de twee hooge vertegenwoordigers op een illustratie in vertrouwelijk gesprek, dan dringt de gedachte zich doorgaans op: „welke hooge belangen zouden daar wel besproken worden?" Wordt 't ons gegund bij een dergelijke gelegenheid ergens het oor te luisteren te leggen, of een kijkje tusschen de gordijnen te nemen, dan geeft dit vrijwel altijd het ontnuchterend effect van 't vernemen van een onbeduidend gelegenheidspraatje. Dit wil niet zeggen, dat aan deze bezoeken geen vèrgaande strekking ten doel kan liggen, noch ook dat er geen belangrijke gevolgen uit kunnen groeien, maar hoe hooger de personnages zijn, welke de bezoekreizen brengen, welke het vlaggevertoon ook te land verrichten, zooveel te minder diep gaan de beraadslagingen en gaan de tijdens de bezoeken gevoerde besprekingen. Het zijn niet de handelsreizigers op het pad om met bestellingen thuis te komen, het zijn niet de zakenchefs, elkander vindende om contracten af te sluiten, het zijn de dames op bezoek om de vriendschappelijke relaties te onderhouden.

Van de reis, door maarschalk Joffre door het verre Oosten gemaakt, heeft André d'Arçais een verhaal gegeven in de nos. van 1 April, 15 Mei en 1 Juli der Revue des Deux Mondes, dat weer sterk den indruk geeft van Marianne op visite, zonder meer. Nu weten wij natuurlijk wel, dat in een dergelijk dagboekuittreksel volstrekt niet alles behoeft te staan; er kan, behalve het verhaal der genoegens en plichtplegingen, nog een en ander te schrijven zijn over datgeen wat vooralsnog niet voor publicatie vatbaar is, en er zal ook wel het een en ander gezegd en gedaan zijn, dat buiten het overzicht valt, maar de schr. heeft zich zeker ook tot taak gesteld het gewicht en het belang van de volbrachte reis te doen uitkomen en hij zou dus niet nagelaten hebben het bestaan van zaken, welke nog niet voor openbaar maken in aanmerking komen, althans te doen raden, indien hiertoe aanleiding bestond.

Wij achten het wel interessant hier een deel van zijn dagverhaal weer te geven en kiezen hiervoor dat, hetwelk betrekking heeft op zijn verblijf in China.

Den 23en Februari verliet de maarschalk Seoul, hoofdplaats van Korea, waar hij drie dagen had doorgebracht. De lange reis liep door een winterlandschap, met weinig boomen. Aan alle stations de goede regeling, die van den Japanschen invloed getuigt. 's Avonds om tien uur wordt de Yaloebrug en daarmede de grens van Mandschoerei overschreden. Bij 't eerste station op Chineeschen bodem een menigte van zich verdringende grootheden, gezonden om den maarschalk te begroeten uit naam van den momenteelen heer in Moekden. Hooge hoeden, bontmutsen, pelsen, gekleede jas, smoking, kort jasje, velerlei uniformen. De begroeting is even veelzijdig: rukken, drukken, omhelzing, een levendig doen der menigte ,vlaggen, muziek, de Marseillaise. Als de trein, zonder hoorbaar signaal, weer in beweging gaat, wordt een deel der enthousiasten meegenomen, tegen de bedoeling in. Maar 't doel is bereikt: China heeft getoond niet bij Japan achter te staan in hartelijke verwelkoming.

Bij de aankomst in het zeer ruime station te Moekden herhaalt de drukke scène zich in nog wat grooter trant; zij zet zich zoo voort tot in het Yamato-hotel. En die drukte vergezelt den maarschalk ook weer als hij in den voormiddag naar het gebouw der Banque Industrielle de Chine gaat, waar de buitenlandsche koloniën der geallieerden, de oud-strijders der geallieerden en de weinige Fransche inwoners van Moekden hem opwachten.

De daar bijeengekomenen maken dan opeens vrije baan om een klein, mager mannetje door te laten, in Chineesche generaalsuniform, de beroemde maarschalk Tchang-Tso-Ling. Joffre treedt hem tegemoet, weldra zitten zij naast elkander op het over de rustbank uitgestrekte tijgervel. Twee Chineesche soldaten, de revolver en bandoulière, verlaten hun maarschalk geen seconde. Met behulp van een tolk praten de twee veldoversten. Zij vormen in menig opzicht de sterkst denkbare tegenstelling. Joffre, een breedgeschouderde reus, met vriendelijk uiterlijk; Tchang-Tso-Ling een nietige figuur, verlegen, onrustig. Joffre de drager van beschaving en wetenschap; de machtige Chinees, opgewerkt hoofd van een kleine bende, zijn naam alleen kunnende zetten als aangeleerd teeken, dat hij zelf niet lezen kan. De loopbaan van Joffre volbracht; die van den „Boedha van den oorlog" in vollen luister (sedert is daarin, zoocals men weet, ommekeer gekomen).

De Chineesche bevelhebber neemt den Franschen gast mee naar zijn versterkt huis, waar hij hem een Chineesche lunch aanbiedt, waarbij de familieleden en eenige gasten aanzitten. Muziek, revolverdragende schildwachten..

Na een bezoek aan de katholieke Fransche missie, zal de maarschalk het middagmaal gebruiken bij den civielen gouverneur, maar ook hier zit Tchang-Tso-Ling voor. De schrijver geeft van dit diner een zonderlingen indruk weer. Eenige leege stoelen; tusschen 't maal door komen gasten bij, gaan er heen; lastig eten met vorken, voor wie gewend zijn zich van stokjes te bedienen; gerechten aangedragen en voorgediend zonder orde of regelmaat, daar tusschen door toch een drietal redevoeringen; plots, zonder dat dit te verwachten was, opstaan, einde.

Per voormaligen keizerlijken trein wordt de reis van Moekden naar Peking gemaakt.

In Peking is het gebouw der Fransche legatie tot verblijf van den maarschalk ingericht.

Den 26en Februari brengt Joffre, vergezeld van den gezant, den heer Fleuriau, een bezoek aan den President der Chineesche republiek, die het vroegere paleis van de keizerin bewoont.

Shoe Che Chang heeft een postuur, welke niet onderdoet voor dat van Joffre; man van ontwikkeling en opvoeding, maakt hij een geheel anderen indruk dan de legercommandant te Moekden. Ook de ontvangst, eerst in den vorm van een receptie, daarna aan tafel, bewijst hoe correct de Chinees ordenen en regelen kan.

Wij volgen André d'Arçais niet in zijn beschrijving der stad, rijk aan tegenstellingen van allerlei aard, al heeft het zien van zooveel moois en leelijks, van zooveel vreemds den hoogen reizigers allicht aangenamer uren bezorgd dan die officieele bezoeken, waarbij de conversatie alleen met behulp van een tolk te voeren was. Den avond van den 27en werd in „Buitenlandsche Zaken" na het diner gedanst. Ternauwernood een tiental Chineesche schoonen namen er aan deel, 't is of zij nog niet goed durven kiezen de Europeesche mode, die zij zoowat volgen, maar met zedelijk hooge kragen en zoo dat het Chineesche praalgewaad nog even meespreekt in kleur en snit.

Den 28en Februari militaire parade bij het Zomerpaleis. Goed gedrilde troepen defileeren op den marsch van „Sambre et Meuse". Overdreven groote vlaggen. Vliegdemonstratie. 's Middags Chineesche schouwburgvoorstelling. De meest bekende acteur, Mei Lang Fang, treedt op in een

vrouwenrol, waarin hij bij zang en dans de illusie der vrouwenweergave geen oogenblik verstoort.

Den 2en Maart 's namiddags bezoek aan het onder Fransche leiding staande hospitaal St. Michel, en daarna aan het missionarishuis, waar Mgr. Jarlin, bisschop, apostolisch vicaris is, en de zusters van St. Vincent de Paul 1800 Chineesche weezen opvoeden.

In het Fransche college van Nantang, door de broeders der Mariste-orde geleid, verblijven 1200 Chineesche jongens (slechts voor een klein deel katholiek), die er degelijk onderwijs genieten.

's Avonds officieel diner met receptie bij den Franschen gezant.

De maarschalk heeft op zijn reis natuurlijk veel moeten hooren over de gebeurlijkheden de *Banque Industrielle de Chine* betreffende, die destijds door geheel de wereld aandacht vroegen. Uit het dagboek blijkt, dat hij de reconstructie van deze bank, die, of men dit wenscht of niet, voor allen in 't Verre Oosten „de Fransche bank" is, als een daad van verstandig beleid toejuicht.

Den 4en Maart met het gezelschap een uitstapje naar Tien Tsin, waar hem een luisterrijke ontvangst werd bereid. Hier lag een Fransche bezettingsafdeeling, onder kolonel Pasquier. Met de andere Europeesche detachementen samen werd een militaire vertooning gegeven: Amerikanen, Britsche siks, 4 compagnieën Fransch-Annanieten, Japanners, Chineezen, Franschen en daarboven een Fransch vliegtuig. De eerste steen werd gelegd voor het overwinnings-monument. Daarbij een défilé van corporaties en vereenigingen, in fantastische verscheidenheid.

Na zijn terugreis in Peking vond daar eveneens de plechtigheid van een eerste steenlegging plaats, namelijk voor een monument ter eere van de Franschen, die uit China naar het moederland zijn getrokken om deel te nemen aan den grooten strijd en die in 't moederland gevallen zijn. Dienzelfden dag, den 6en Maart, bracht de maarschalk zijn officieele afscheidsbezoeken.

Daarna kwam Shanghai aan de beurt. Het Fransche concessieterrein beslaat er een oppervlakte van meer dan duizend hectaren en 't heeft een eigen karakter. Het aantal bewoners is tot over 170.000 gestegen, w.o. 500 Franschen. Onder leiding van den consul-generaal, den heer Wilden, was er den maarschalk een grootsche, geestdriftige ontvangst bereid.

Waar hij komt, in de Fransche school voor U.L.O. „l'Aurore"; in de Fransch-Chineesche school voor handel en nijverheid; in de Fransch-Chineesche gemeentelijke school; in de „Cercle sportif français"; in de inrichting van de Fransche Jesuïten van Zikawei; in het college St. Ignace; in het météorologisch observatorium, overal, in die dagen van 9—12 Maart, dezelfde geest van eerbiedige bewondering.

Van de vele feestelijkheden, in die dagen te zijner eere gegeven, zal het avondfeest van den 10en hem wel het diepst getroffen hebben. Het geheele concessiegebied was geïllumineerd, overal een algemeene vroolijkheid. In den Cercle sportif kwamen een 400-tal oud-strijders samen en daar voerden achtereenvolgens een Fransch-, een Engelsch-, een Tchequisch-, een Italiaansch-, een Poolsch-, een Deensch-, een Russisch oud-strijder uit den laatsten oorlog het woord: *Comme une longue litanie, comme un psaume où des peuples chanteraient les versets, l'hommage montait vers le grand soldat impassible.*"

Den 12en Maart verliet Joffre het Chineesch gebied, om, toegevend aan een van Amerikaansche vrienden ontvangen verzoek, de terugreis naar Frankrijk door de Ver. Staten te maken.

Het resultaat der reis vat André d'Arçais samen in deze woorden: Overal waar hij is voorbij gegaan is zijn naam, is zijn roem aan het vaderland ten goede gekomen; vooral hebben zijn eenvoud, zijn diep gevoel voor den vrede, zijn groote burgerdeugden langs geheel zijn weg vele valsche voorstellingen, vele vooroordeelen doen vallen, welke zich tegen ons aan het zetten waren.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

BEKENDMAKING AAN DE AFDEELINGEN.

Evenals in den vorigen winter, stelt de heer Johan *Koning, Villa Camelia, Wijk aan Zee,* zich voor ook in dit seizoen lezingen met lichtbeelden over Indië te houden. De onderwerpen voor deze voordrachten zijn, naar keuze:

Het leven van den Europeaan in Indië.
De Indische nijverheid en handel.
De Indische groot-cultures.
Deli, het goudland.
Indische steden en dorpen.

Soerabaia, Indië's eerste handelsstad.
Het animisme in den Archipel.
De Kloetuitbarsting van 1919 en haar gevolgen.
Het Toba-meer.
Nederl.-Indië en de literatuur.

Van het Koloniaal Instituut te Amsterdam werd ontvangen een prospectus van den 12en Indologischen leergang 18 September—16 December 1922, met werkrooster; ligt ter inzage van de leden op de leeszaal, Heulstraat 17.

De aandacht onzer lezers wordt gevestigd op de volgende publicaties, welke ter inzage liggen op de leeszaal, Heulstraat 17.

a. Het negende jaarverslag der Vereeniging Kartinifonds.

b. Het verslag v. d. 3e Jaarvergadering van den Bond van Surinamers in Nederland.

Van het Informatie-Bureau.
(Heulstraat 17, Den Haag).

VOOR DEN INDISCHEN DIENST IS BESTEMD:

K. L. van Geelen, Phoenixstraat 15, Delft, als werktuigkundig Ingenieur bij den dienst der S. S.

Van de Afdeeling Nijmegen:

JAARVERSLAG OVER 1921.

Het jaarverslag der afdeeling Nijmegen kan zeer kort zijn. Het aantal leden, dat op 31 December 1920 vier en vijftig bedroeg, vermeerderde in den loop van het jaar, ondanks het gaan naar elders van verscheidene en het bedanken van enkele leden, en bedroeg op 31 December 1921 één en zestig.

In het bestuur kwam in den loop van het verslagjaar geen verandering, ook niet in de onderlinge verdeeling der functies.

De heeren P. A. Bergsma, C. J. B. I. Bartolotti Rijnders en J. W. Campagne, werden benoemd om de rekening en verantwoording over 1921 na te zien; alle drie heeren berichten die benoeming te aanvaarden.

Tot afgevaardigde ter algemeene vergadering te Rotterdam werd benoemd het bestuurslid W. M. Haye. Hem werd voor die vergadering geen bepaalde opdracht gegeven.

Hadden wij door den ongunstigen toestand der kas gedurende den winter 1920/21 geen enkele lezing kunnen laten houden, in het najaar van 1921 stonden wij er iets beter voor en wij hebben dan ook tweemaal (n.l. op 7 Nov. en 12 Dec. 1921) een lezing met lichtbeelden kunnen geven. De eerste lezing werd gehouden door den heer W. A. Uiterwijk over een reis door Sumatra's Westkust, de tweede door den heer M. C. van Daalen Welters over Java en zijn bewoners. De laatste lezing had een extra attractie voor de leden door palmenversiering der zaal, krontjong-muziek en de belofte van een „dansje" na afloop der lezing.

Beide keeren hadden wij een volle zaal en mochten wij uit de aanwezigheid van verscheidene niet-leden de hoop koesteren, „Oost en West" in ruimeren kring te hebben bekend gemaakt.

Geldelijke verantwoording over 1921.

Batig saldo op 1 Januari		*f* 14.31½
Ontvangen contributies		„ 227.50
Vergoeding van het H. B. voor het zenden van een afgevaardigde ter A. V.		„ 15.—
	Totaal	*f* 256.81½
Af: Afdracht aan 't H. B. over 1920	*f* 73.85	
Bestuurs- en ledenvergaderingen	„ 3.75	
Afgevaardigde ter A. V.	„ 15.—	
Onkosten voor sprekers	„ 10.—	
Zaalhuur	„ 30.10	
Advertenties en drukwerken	„ 27.85	
Porti	„ 10.59	
Kassiersloon en fooien	„ 4.81	
		„ 175.95
	Saldo op 31 Dec.	*f* 80.86½

Van de Afdeeling Utrecht en Omstreken:

VERSLAG OVER HET JAAR 1921.

In het jaar 1921 traden 30 leden tot onze afdeeling toe en 10 begunstigers. Wij verloren echter 41 leden en wel 3 door den dood, 21 vertrokken naar elders, terwijl 17 hun lidmaatschap opzegden, òf wegens tijdsomstandigheden, òf wegens ons onbekende redenen.

Mej. J. v. d. Schuijt en de heer Somermeijer, die op 1 Jan. volgens rooster moesten aftreden, werden herkozen en namen

BESCHIKBAAR.

de benoeming aan. Door vertrek van den heer Ruempol uit Utrecht ontstond er in November een vacature in ons bestuur.

In het jaar 1921 werden voor de leden der afdeeling 2 lezingen gehouden. De eerste had plaats op 27 Januari 1921. Spreker de heer W. D. H. Baron van Asbeck, Oud-Gouverneur van Suriname, uit Haarlem. Onderwerp: „Suriname". Deze voordracht werd o.a. bijgewoond door den nieuwbenoemden Gouverneur van Suriname, den heer Baron Heemstra, door den Voorzitter der 2de Kamer en eenige Kamerleden. Op Zaterdag 19 Maart 1921 sprak alhier de heer M. Joustra, uit Leiden. Het onderwerp, door hem betiteld, luidde: „Minangkabau". Beide lezingen, door lichtbeelden verduidelijkt, waren zeer goed bezocht.

Opgemerkt moet worden, dat de toegangsprijs van ƒ 0.15, dien wij sedert het vorig jaar van de bezoekers(sters) heffen, niet schijnt af te schrikken; integendeel, de toeloop naar onze vergaderingen neemt toe.

Ten slotte boden wij, in samenwerking met 3 andere hier ter stede bestaande vereenigingen, namelijk het A. N. V., het Nut en Onze Vloot, onzen leden eene filmvoorstelling aan in het Rembrandttheater, op Zaterdag 17 Dec. 1921.

De heer W. J. Giel, Luit.-Kol. N. O.-I. Leger, verklaarde de fraaie lichtbeelden, die wij ten gebruike hadden ontvangen van het Kol. Instituut, uit Amsterdam.

Ongeveer 500 personen woonden de voorstelling bij, die in het begin en in de pauze werd opgeluisterd door de muziek van een dilettantenclubje hier ter stede.

De financieele toestand der afdeeling is door het bedanken van vele leden niet bepaald gunstig te noemen (zie het jaarverslag van den penningmeester).

VERSLAG VAN DEN GELDELIJKEN TOESTAND DER AFDEELING UTRECHT OVER 1921.

Zooals te verwachten was, zijn de geldmiddelen der afdeeling in het afgeloopen jaar sterk teruggeloopen, eensdeels door mindere ontvangst van contributies als gevolg van het bedanken van 30 leden, anderdeels door stijging der uitgaven, voornamelijk van het aandeel van het hoofdbestuur in de ontvangen contributies.

Aan contributies werd ƒ 94 minder geïnd dan in 1920; aan het hoofdbestuur werd dit jaar ƒ 198 meer afgedragen dan het jaar te voren. Het gevolg daarvan is dan ook, dat, terwijl 1920 sloot met een overschot van ƒ 247.30, in het verslagjaar slechts ƒ 193.62 werd overgehouden. Daarvan moet feitelijk nog af een bedrag van ƒ 48.22½, zijnde het aandeel onzer vereeniging in de kosten, totaal groot ƒ 192.90, van de Indische filmvoorstelling, op 17 December 1921 in samenwerking met de plaatselijke afdeeling van het Algemeen Nederlandsch Verbond, de Maatschappij tot Nut van het Algemeen en Onze Vloot gegeven en in begin 1922 verrekend.

Had deze voorstelling een groot succes, doordat zij door ongeveer 500 personen ook buiten onzen kring van leden werd bijgewoond, hetgeen tot meerdere belangstelling in ons streven en in ons Oost-Indisch eilandenrijk moet leiden, ook in geldelijk opzicht kan men daarover tevreden zijn, daar door genoemde samenwerking de kosten (ƒ 48.22½) belangrijk minder zijn dan die van eene gewone lezing met lichtbeelden, gewoonlijk ongeveer ƒ 70 bedragende.

Ten gevolge van overlijden, vertrek of bedanken, met het oog op de tijdsomstandigheden, in verband met de hooge contributie, verloor de afdeeling 30 leden, die over 1921 hier nog hunne contributie betaalden, terwijl zich slechts aanmeldden 12 nieuwe leden en 8 begunstigers op ƒ 1.— (de laatsten aangetrokken door de bovengenoemde filmvoorstelling).

In verband met den ongunstigen financieelen toestand, die in 1922 zeker niet verbeteren zal, werden, behalve die filmvoorstelling, dan ook slechts twee lezingen met lichtbeelden gehouden.

Kas en administratie werden op 15 Februari 1922 door de heeren leden J. Brijan en K. Simon Thomas nagezien en in orde bevonden.

Overzicht der ontvangsten en uitgaven.

Inkomsten.

Saldo van het vorige jaar	ƒ 247.30
Contributies over 1921	„ 442.50
Bij lezingen geïnde toegangsgelden	„ 9.45
In 1921 gekweekte rente	„ 5.29
Totaal	ƒ 704.54

Uitgaven.

Afgedragen aan het Hoofdbestuur	ƒ 305.40
Honoraria, reiskosten sprekers (2 lezingen)	„ 65.—
Zaalhuur (2 lezingen en 1 alg. vergadering)	„ 16.40
Toezicht bij lezingen en inning toegangsgelden	„ 3.—
Advertentiekosten	„ 14.10
Kosten van inning der contributies	„ 19.23
Kosten lichtbeelden (2 lezingen)	„ 25.10
Administratiekosten (drukwerk, porti, schrijfbehoeften, reiskosten afgevaardigde alg. vergadering)	„ 62.69
Totaal uitgaven	ƒ 510.92
Saldo op ultimo December 1921	„ 193.62
Totaal	ƒ 704.54

Mutaties van 23 tot 30 Aug. 1922.

Nieuwe Leden.

G. J. Heijmering, Architect B. O. W., Den Haag, van Aerssenstraat 182, ƒ 5.

E. H. Soesman, Den Haag, Prins Mauritslaan 28, ƒ 5.

H. F. Creutzburg, Hoofdadministrateur Gouv. Pandhuisdienst, Den Haag, Gr. Hertoginnelaan 254, ƒ 5.

J. F. Zimmerman, Stationschef, Spoorlaan, Djebres, Solo, ƒ 5.

A. W. Frans, p/a. J. F. Zimmerman, Spoorlaan, Djebres, Solo, ƒ 5.

W. Claproth, p/a. J. F. Zimmerman, Spoorlaan, Djebres, Solo, ƒ 5.

Afschrijven.

F. A. Karthaus, Apeldoorn, Amersfoortscheweg 11.

J. van Beuge, Student, Den Haag, Snelliusstraat 73.

R. G. M. Soeprodjo, Inl. Off. v. Justitie, Ngawi.

Adresveranderingen.

Mr. J. Pilon, Voorzitter Landraad, van: Bojolali naar: Hotel Bellevue, St. Moritz-Bad, Engadin.

W. G. H. Teunissen, Onderw. 1e kl., van: Poerwokerto naar: De Genestetlaan 100, Roosendaal bij Arnhem, ƒ 5 (heeft contributie '22 reeds voldaan).

B. Alkema, van: Apeldoorn, Soerenscheweg 66, naar: Maarsen (afd. Utrecht), ƒ 2.50 (heeft contributie '22 reeds voldaan).

P. K. Erkelens, Onderw. 1e kl., van: Solo naar: Oostvoorne.

N. J. van den Brandhof, Resident, van: Hotel Stokinger, Freudenstadt, naar: Haarlem, Julianastraat 35, ƒ 5 (heeft contributie '22 reeds voldaan).

Dr. Hendrik Muller, Ministre des Pays Bas, van: Waldhaus Flims, Graubünden, terug naar: Légation des Pays Bas, 16 Strada Romana, Bucarest.

A. L. C. Beekman, Leeraar H.B.S., van: Soerabaija naar: Haarlem, Wilhelminastraat 44, ƒ 5.

H. J. van Haeften, Controleur B.B., van: Telok-Betong naar: Hilversum, Zonnelaan 14, p/a. Dames Woutman.

J. A. Monod de Froideville, Leeraar M. O., van: Den Haag, van Brakelstraat 111, naar: Weltevreden, Dep. van Onderw.

Mr. J. J. W. Eekhout, van: Ministerie van Koloniën, Den Haag, naar: Dep. van Onderw. te Weltevreden.

M. J. Priems, Onderw., van: Tondano naar: Semarang, Randoesari 14.

J. S. Biekart, Kapitein Mag. der Genie, van: Amsterdam, Stadhouderskade 36, naar: Den Haag, Goudenregenstraat 15, ƒ 5.

J. A. Polak, Gouv. Landmeter in W.-I., van: Paramaribo naar: Den Haag, Min. v. Koloniën, ƒ 5.

J. Bakker, van: Paramaribo, Kwattaweg 48, naar: Coronie.

J. L. van der Bie, Controleur B.B., van: Makasser naar: Bonthain.

J. Mallinckrodt, Controleur B.B., van: Koeala Kapoeas naar: Pangkalon Boen.

C. A. Th. Luckmann, van: Medan naar: Soerabaija.

A. L. J. Ooms, Opz. Landsgebouwen, van: Weltevreden naar: Djokja.

E. K. H. Pluim Mentz, Oud-Gen.-Maj., naar: Kanarielaan 13, Weltevreden.

F. Runtuwene, Commies Residentiekantoor, van: Koeala Kapoeas naar: Bandjermasing.

K. H. Jonkers, Onderw. Mulo, van: Tondano naar: Poerwokerto.

C. B. J. van Heuven, Adj.-Insp. Ond., van: Weltevreden, D. v. O. en E., naar: Matramanweg 34.

C. J. Flikkenschild, Hoofdcommies P. en T., van: Weltevreden naar: Pekalongan.

Dr. A. F. J. E. Eilerts de Haan, Tandarts, Weltevreden, van: Koningsplein Noord 11 naar: Entrée Nieuw Gondangdia 7.

D. M. Hol, Hoofdingenieur S. S., Weltevreden, van: Kramat 47 naar: Hotel der Nederlanden.

W. F. Dracht, Alg. Ontvanger, van: Semarang naar: Bandjermasing.

H. J. Hoekstra, Contr. B. B., van: Siboga naar: Sidikalang.

J. van Hettinga Tromp, van: Bandoeng naar: Kajoetangan ledok 48, Malang.

H. J. de Graaf, Gep. Hoofdambt., van: Bandoeng, Sumatrastraat 13, naar: Buitenzorg, Parkweg 42.

F. B. Kroese, Luit. Art., naar: Speelmanstr. 5, Malang.

G. Gerlach, Ass.-Res., van: Palembang naar: Benkoelen.

F. Hommes, Adm., van s.f. „Modjo", te Sragen naar s.f. „Gondang Winangoen" te Klaten.

Mej. A. P. M. Hamerster, onderwijzeres, van: Weltevreden, naar: Salatiga.

J. B. Hartelust, Ass.-Resident, van Djember, naar: Soemenep.

Mej. A. L. van Heekeren, onderwijzeres, van: Weltevreden, naar: Tjimahi.

C. H. M. H. Kies, Maj. Art., van: Bandoeng naar: Malang.

B. H. J. van Kerkhoff, Gezaghebber B.B., van: Moeara Teweh, naar: Pleihari (afd. Bandjermasing).

J. J. Ph. Koppenol, Controleur B.B., van: Weltevreden, naar: Soerabaija.

J. H. Radersma, Leeraar Mulo, Weltevreden, van: Salemba 33, naar: Zuiderweg 16.

N. P. van der Stok, Majoor Inf., naar: 6e Bat. Inf. Gombong.

C. W. Pantekoek, Kap. Mil. Adm., naar: Onder-Inspectie Mil. Adm. te Bandoeng.

G. P. Walraven, Kap. Inf., naar: Gewestelijke Staf te Koeta-Radja.

D. Schulman, Majoor Art., naar: Hoofdbureau der Art. te Bandoeng.

C. J. L. Schüller, 1e Luit. Inf., naar 19e Bat. Inf. te Malang.

A. C. de Bruijn, Kap. Inf., naar: Pontianak.

C. J. de Bruijn, Kolonel der Genie, naar: Hoofdbureau der Genie te Bandoeng.

H. van der Mooren, Kap. Inf., naar 16e Bat. Inf. te Meester-Cornelis.

E. A. van den Bossche, Kap. Inf., naar 15e Bat. Inf. te Bandoeng.

J. A. Spoor, Majoor Intendant, naar: Gewestelijke Intendance te Bandoeng.

D. H. Hardenberg, Kap. Inf., naar: 9e Bat. Inf. te Tjimahi.

C. A. J. van den Berg, Luit. Inf., naar: L. H. 17e Bat. Inf. te Fort-de-Kock.

C. P. M. M. Bogaerts, Luit.-Inf., naar: 4e Bat. Inf. te Tjimahi.

W. F. Bisschoff, Luit. Inf., naar Pajeti (Waingapoe) Timor.

J. Th. G. van Boldrik, Luit. Art., naar: Vestingartillerie te Soeka Miskin (Bandoeng).

M. A. M. Bouman, Luit. Inf., naar: 21e Bat. Inf. te Willem I.

Th. J. Heitink, Luit. Art., naar: Vestingartillerie te Weltevreden.

N. Waalewijn, Luit. Art., naar: Bergartillerie te Banjoe-Biroe.

F. Mollinger, Luit. Inf., naar: 20ste Bat. Inf. te Weltevreden.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die **gratis hulp** wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f 1.50, noenmaal f 0.75 en diner f 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. Hietink, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

d. **Emancipatie-Toespraak** door Th. A. C. Comvalius. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.04.

e. **„Ontwaakt".** Ter nagedachtenis aan Corn. W. Blijd, door Th. A. C. Comvalius te Paramaribo.
Prijs: **f 1.50.**

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.*

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Solo, residentie Soerakarta, Java.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in Moderne Talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admissie examen H.B.S. en Gymnasium.
- Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of Hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische Massage en Manicure, uitsluitend voor Dames en Kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtigen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de Opvoeding van kinderen, omtrent Hotels, Pensions, Inrichting, Medische Hulp, Onderwijs, enz.

BESCHIKBAAR.